

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 17 września 2015 r.

Poz. 5340

UCHWAŁA NR VII/ 54/2015 RADY GMINY TRZCINICA

z dnia 27 sierpnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Trzcinica na lata 2015 – 2018”

Na podstawie art. 87 ust 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. Poz. 1446; zm. 2015 r. poz. 397 i 774) Rada Gminy Trzcinica uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Trzcinica na lata 2015–2018”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Trzcinica.

§ 3. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
(-) mgr Zdzisław Mikołajczyk

załącznik do uchwały nr VII/54/2015

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Spis treści:

1. Wstęp	4
1.1. Postanowienia ogólne	4
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	9
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	9
4.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	9
4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004- 2020	10
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	11
4.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku	11
4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	12
4.2.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016	12
4.2.4. Inne dokumenty związane z tematyką dziedzictwa kulturowego	13
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	14
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy	14
5.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	14
5.1.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	16
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	30
5.2.1. Zarys historii obszaru gminy	30
5.2.2. Krajobraz kulturowy	31
5.2.3. Zabytki nieruchome	31
5.2.4. Zabytki ruchome	34

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

5.2.5. Zabytki archeologiczne	34
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych	36
5.2.7. Dziedzictwo niematerialne	36
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	36
5.3.1. Rejestr zabytków	36
5.3.2. Pomniki historii	37
5.3.3. Parki kulturowe	37
5.4. Obiekty stanowiące własność gminy	37
5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	38
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń	42
7. Założenia programowe	44
7.1. Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami	44
7.2. Kierunki działań i zadania gminnego programu opieki nad zabytkami	45
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	51
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	52
10. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	53

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

1. Wstęp

Gmina Trzcinica współtworzy powiat kępiński zlokalizowana na południowym skraju Wielkopolski. Zajmuje powierzchnię 7.514 ha z czego zdecydowaną większość stanowią grunty rolne (ok. 2/3 powierzchni) i użytki leśne i zadrzewione (ok. 1/4 powierzchni) usytuowane trzech enklawach położonych wzdłuż północno-zachodniej i południowo-wschodniej granicy gminy. Największymi miejscowościami gminy są [Trzcinica](#), [Laski](#), [Piotrówka](#), [Smardze](#), [Wodziczna](#), [Pomiany](#), [Kuźnica Trzcinińska](#), [Aniolka Pierwsza](#) a także szereg pomniejszych osad, które zamieszkuje około 5 tys. osób. Pod względem geograficznym obszar gminy Trzcinica położony jest w obrębie Niziny Południowowielkopolskiej na Wysoczyźnie Wieruszowskiej w części Wzniesień Trzcinińsko-Mikorzyńskich. Przez teren gminy przepływa rzeka Pomianka stanowiąca dopływ Proсны.

Gmina posiada liczne walory turystyczno-rekreacyjne, uchodzi za obszar czysty ekologicznie z dużą ilością lasów. W połączeniu z obiektami zabytkowymi gmina Trzcinica jest miejscem o dużym potencjale dziedzictwa naturalnego i kulturalnego.

Ze względu na przyszły rozwój gminy Trzcinica polegający na wprowadzaniu nowych inwestycji i stosowaniu innowacyjnych technologii mających na celu poprawę warunków życia lokalnej społeczności mieszkańcy, a w szczególności władze gminy, powinny wykazać się zrozumieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Poza modernizacją terenu gminy i podniesieniem poziomu życia jej mieszkańców, należy w równym stopniu zapewnić niematerialne potrzeby lokalnej społeczności związane przede wszystkim z zachowaniem i poprawą stanu zachowania środowiska naturalnego oraz rozwojem szeroko rozumianej sfery kultury. Z całą pewnością do wyżej wymienionych dziedzin kultury i otaczającego środowiska należy ochrona materialnych dóbr kultury zlokalizowanych na terenie gminy, reprezentujących tzw. dziedzictwo kulturowe, czyli zespół elementów tworzących historyczne środowisko dla współczesnych mieszkańców żyjących na danym terenie. Zabytki stanowią między innymi o charakterze lokalnej tożsamości tzw. „małej ojczyzny” i jej mieszkańców, mających moralny obowiązek przekazania ich w jak najlepszym stanie następnym pokoleniom, które będą mogły w równym stopniu doświadczyć utrwalaonych w nich wartości kulturowych.

Opracowanie programu opieki nad zabytkami jest w pewnym stopniu wyrazem troski o to, by potrzebny gminie Trzcinica rozwój nie doprowadził do uszczerbku w obrębie zachowanego dziedzictwa kultury materialnej, gdyż niejednokrotnie działania inwestycyjne mogą doprowadzić do nieodwracalnych przemian mających negatywny wpływ na dziedzictwo kulturowe. Przyjęcie wyżej wymienionej perspektywy świadczącej o zrozumieniu zasad zrównoważonego rozwoju przyczyni się do właściwego zarządzania historycznie ukształtowanym ładem przestrzennym wraz z dostosowaniem do niego planowanych inicjatyw inwestycyjnych.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015 - 2018 ma w zamierzeniu stać się dokumentem pozwalającym zanalizować istniejące na terenie gminy wartości kultury materialnej i przyczynić się do realizacji wyżej wymienionych założeń.

1.1. Postanowienia ogólne

Ilekcroć w niniejszym programie mowa jest o:

- a) *ustawie* – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 24 października 2014 Nr 1446),
- b) *gminie* – rozumie się przez to gminę Trzcinica
- c) *gminnym programie* – rozumie się przez to „Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018”
- d) *konserwatorze* – rozumie się przez to Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną opracowania *gminnego programu* stanowią zapisy sformułowane w art. 87. *ustawy* stanowiące, że:

- ✓ wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
- ✓ gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- ✓ gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- ✓ z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy;

Powyższa podstawa prawna określa również cele opracowania *gminnego programu*, którymi są:

- ✓ włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- ✓ uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy;
- ✓ zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- ✓ wyekspozowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- ✓ podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego;
- ✓ wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- ✓ określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków;
- ✓ podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zgodnie z art. 5. i 6. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ochrona dziedzictwa kulturowego jest jednym z zagwarantowanych konstytucyjnie obowiązków Państwa Polskiego („*Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego ...*”). Integralną i bardzo ważną częścią wspomnianego dziedzictwa są zabytki posiadające zarówno wartości materialne, których miarą jest zachowana oryginalna substancja zabytkowa oceniana w kategoriach naukowych i artystycznych jak i wartości niematerialne widoczne w perspektywie historycznej związanej z szeroko rozumianymi przemianami w dziedzinie kultury i sztuki oraz dziejami społeczeństw, narodów i wybitnych jednostek. Zabytki stanowią dobro wspólne podlegające opiece Polaków na podstawie zapisów sformułowanych w art. 82. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej („*obowiązkiem obywatela (...) jest troska o dobro wspólne*”). Wobec powyższego ochrona i konserwacja zabytków stanowi jeden z elementów polityki kulturalnej państwa ze względu na zachowanie materialnych śladów przeszłości będących cennym elementem kultury współkształtującym środowisko współcześnie żyjących ludzi.

Troskę o ochronę zabytków Państwo zagwarantowało również poprzez przyjęcie wielu aktów prawnych o znaczeniu międzynarodowym.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

W Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 ze zmianami) także został sformułowany odpowiedni zapis wskazujący, iż wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków spoczywa na samorządach. Artykuł 7. ust. 1. pkt 9. ww. ustawy stanowi, że „zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m. in. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Najistotniejsze uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zapisane zostały w *ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. Nr 162 poz. 1568, ze zmianami).

Art. 3. *Ustawy* stanowi, że zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

W art. 4. *Ustawy* określono, iż ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- ✓ zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- ✓ zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- ✓ udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- ✓ przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- ✓ kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- ✓ uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- ✓ oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 6. *Ustawy* ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania następujące zabytki:

- ✓ zabytki nieruchome, za które uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.
- ✓ zabytki ruchome, za które uznaje się dzieła sztuki plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- ✓ zabytki archeologiczne, za które uznaje się pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
- ✓ ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. *Ustawy* reguluje następujące formy ochrony zabytków:

- ✓ wpis do rejestru zabytków, który to rejestr dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków;

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- Zgodnie z art. 9. *Ustawy* do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

- Zgodnie z art. 10. *Ustawy* do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywieżenia zabytku za granicę.

- ✓ uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego;
- ✓ utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- ✓ ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację w zakresie lotniska użytku publicznego.

Zgodnie z art. 16. *Ustawy*:

- ✓ rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
- ✓ uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.
- ✓ wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu w wojewódzkim konserwatorze zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.
- ✓ w celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.
- ✓ park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządony.
- ✓ dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Według art. 17. *Ustawy* na terenie ustanowionego przez radę gminy parku kulturowego mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- ✓ prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- ✓ zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- ✓ umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- ✓ składowania lub magazynowania odpadów.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Zgodnie z art. 18. *Ustawy*:

- ✓ ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- ✓ w koncepcji, strategiach, analizach planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności:

uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków,
zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak
najlepszego stanu,
ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę
nad zabytkami.

W myśl art. 19. *Ustawy*:

- ✓ w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia
innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
parków kulturowych.

- ✓ W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

- ✓ w przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
- ✓ w studium i planie, o których mowa w ust.1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. *Ustawy* stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

W art. 21. *Ustawy* zapisano, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Zgodnie z art. 22. ust. 4. *Ustawy* wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- ✓ zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- ✓ inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- ✓ inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójt (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W art. 89. *Ustawy* określono, iż organami ochrony zabytków są:

- ✓ minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- ✓ wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zawarte zostały w wielu obowiązujących ustawach, w tym m.in.:

- ✓ ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 647 ze zm.);
- ✓ ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623 ze zm.);
- ✓ ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.);
- ✓ ustawie z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 ze zm.);
- ✓ ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 102 poz. 651 ze zm.);
- ✓ ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 406);
- ✓ ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.).

Zasady ochrony zabytków przechowywanych w muzeach i w bibliotekach ustalono w:

- ✓ ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 987),
- ✓ ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 642).

Formy ochrony materiałów archiwalnych określono w:

- ✓ ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 Nr 123 poz. 698 ze zm.)

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczna cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

4.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Instrumentem planowania politycznego w dziedzinie ochrony zabytków w skali państwa jest *Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami*, który zgodnie z art. 84. *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* inicjuje i opracowuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków.

Jednym istotnych elementów obecnie obowiązującego *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017* zatwierdzonego Uchwałą Nr 125/2014 Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2014 r. jest przeprowadzona diagnoza stanu ochrony zabytków w Polsce. W treści ww. opracowania dokonano analizy organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce, stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach, a także opisano procesy komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

W oparciu w wnioski płynące ze wskazanej powyżej diagnozy dokonany analizy SWAT określając główny cel *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017*, który stanowi wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Wobec powyższego należy stwierdzić, iż ogólne cele stojące za opracowaniem *Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018* wpisują się podstawowy cel przyjęty w *Krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017*. Jednakże z uwagi na lokalny charakter niniejszego opracowania muszą one zostać zredukowane do konkretnych zapisów dotyczących dziedzictwa kulturowego zlokalizowanego w obrębie gminy oraz do kompetencji prawnych posiadanych przez władze samorządowe gminy Trzcinica.

4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków zostały sformułowane w Narodowej Strategii Kultury na lata 2004-2013 wraz z jej uzupełnieniem na lata 2004-2020 w części "Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013"

Podstawą do jego opracowania było uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury. Dziedzictwo zostało określone jako potencjał poszczególnych regionów, który sprzyjać ma wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Kultury jest: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Celami częściowymi programu i sposobami ich realizowania są:

- 1) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków poprzez zmiany instytucjonalne, prawne i funkcjonalne w sferze dokumentacji i ochrony zabytków oraz procesu oferowania zabytków na rynku
- 2) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne społeczne poprzez formułowanie projektów rewaloryzacji zabytków i ich adaptacji na cele społeczne
- 3) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości w wyniku tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych poprzez programowanie i wdrażanie kompleksowych programów dotyczących markowych produktów turystyki kulturowej w Polsce w latach 2004-2013
- 4) promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego
- 5) rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, podnoszenie zainteresowań społeczeństwa problematyką ochrony zabytków, powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami nad wpływem zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno-ekonomiczny

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 6) tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej poprzez promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi
- 7) zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę poprzez wdrożenie programu „Absynt Patrymonium” – sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
--

4.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązuje sejmiki województw do uchwalenia strategii rozwoju województw. Określać ma ona uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województw. „Strategia rozwoju województwa Wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r.

Ustalenia zawarte w „Strategii” stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Równocześnie stanowi ona punkt wyjścia dla opracowywanych planów zagospodarowania przestrzennego województw. Ta zależność wpływa na stopień ogólności, jaki cechuje strategię rozwoju.

W Strategii określono cztery generalne cele strategiczne:

- a) zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższenia poziomu życia
- b) zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy
- c) wzrost wewnętrznej integracji i istotnej poprawy jakości przestrzeni
- d) dostosowanie potencjału, struktury i organizacji województwa do wyzwań XXI wieku i wymagań jednoczącej się Europy

Z zasad budujących strategię wynikają trzy przesłanki:

- a) nie zaprzepaścić posiadanych przez województwo możliwości wynikających z położenia, tradycji, istniejącego potencjału środowiska przyrodniczego, walorów społecznych i gospodarki, a także image Wielkopolski
- b) chroniąc posiadane dobra efektywnie je wykorzystywać
- c) dać wszystkim mieszkańcom i podmiotom szansę korzystania z możliwości rozwojowych.

Kwestie ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury „Strategia” traktuje bardzo ogólnikowo. Jako cel strategiczny nr 1 określa cyt. „Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku”. Do osiągnięcia tego celu służy realizacja 8 celów operacyjnych. Jednym z nich jest cel operacyjny 1.3. – „Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego”.

Cel ten określa znaczenie dziedzictwa kulturowego dla regionu Wielkopolski, cyt. „Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości.”

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego został przyjęty Uchwałą Nr XLII/628/2001 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 listopada 2001 r. Obecnie obowiązuje Zmiana Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego XLVI/690/10 zatwierdzona Uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r. W treści dokument ten określił przede wszystkim cel sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego, zasady kształtowania przestrzeni i zasady jej zagospodarowania oraz kierunki zagospodarowania dla terenów wchodzących w skład administracyjnych granic wielkopolski.

Podstawowym celem zagospodarowania przestrzeni województwa wielkopolskiego wg wskazanego powyżej dokumentu jest doprowadzenie do zrównoważonego rozwoju całego terytorium województwa między innymi poprzez rozważne zarządzanie obszarem województwa oraz ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego stanowiące jedno z trzech górnych założeń planu.

W opracowaniu tym wyrażone zostało uznanie dla wpływu bogactwa kulturowego Wielkopolski oraz elementów dziedzictwa kulturowego składających się na tożsamość kulturową Wielkopolan i niosących ze sobą ważny potencjał w rozwoju rekreacji i turystyki. Plan formułuje liczne ogólne zasady odnoszące się do kształtowania przestrzeni również z uwzględnieniem reguł dotyczących poszanowania dóbr kultury obecnych na obszarze województwa wielkopolskiego.

W treści obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego nie przedstawiono żadnych zapisów dotyczących bezpośrednio zabytków zlokalizowanych na terenie gminy Trzcinica.

4.2.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016

Wojewódzki program opieki nad zabytkami sporządzany jest na okres 4 lat przez zarząd województwa. Program przyjmowany jest do realizacji przez sejmik wojewódzki po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami zarząd województwa sporządza, co 2 lata sprawozdanie przedstawiane sejmikowi województwa. Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Aktualnie obowiązujący program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016 został przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/763/13 przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego z dnia 28 października 2013 r.

Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016 realizowany jest w oparciu o cele analogiczne jak w przypadku *gminnego programu* określone w art. 87. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednak jego podstawowymi zadaniami - zgodnie z zapisami zawartymi w treści dokumentu – przyjętymi przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego jest zapewnienie prawidłowego stanu zachowania obiektom zabytkowym: nieruchomym, ruchomym i archeologicznym, znajdującym się w jego władaniu.

Zabytki zlokalizowane na obszarze gminy Trzcinica nie są przywoływane w treści programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016, ponadto dokument ten nie zawiera zapisów mających bezpośredni wpływ na zabytki zlokalizowane na terenie gminy, gdyż żaden z zabytków nie stanowi własności województwa wielkopolskiego. Jedynie niektóre z zadań realizowanych w ramach celów programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016 zapisanych na stronie 57., 58. i 59. tj. m.in. dofinansowania, promocja, edukacja i planowanie przestrzenne mogą obejmować również zabytki zlokalizowane w gminie Trzcinica.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

4.2.4. Inne dokumenty związane z tematyką dziedzictwa kulturowego

SZLAKI ROWEROWE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM

L.P.	TRASA	DŁUGOŚĆ (w km)	OPIS TRASY
2.	<p>Transwielkopolska Trasa Rowerowa – Odcinek Południowy (TTR-S)</p> <p>(oznakowanie zielone)</p> <p><i>Element Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych</i></p>	281,6	<p>Poznań – Tulce – Komomiki – Krzyżowniki – Zimin – Kromolice – Januszewo – Jarosławiec – Środa Wielkopolska – Olszewo – Szlachcin – Brzezie – Winna Góra – Miłosław – Bugaj – Kozubie – Mikuszewo – Chlebowo – Pogorzelica – Śmiełów – Łysa Góra – Żerków – Pawłowice – Stęgosz – Radlin – Wilkowyja – Jarocin – Wola Książęca – Twardów – Kurcew – Korzkwy – Pleszew – Lenartowice – Zawidowice – Brzezie – Pleszówka – Tursko – Gołuchów – Jedlec – Macew – Popówek – Dojutrów – Pruszków – Kalisz – Trkusów – Droszew – Kurów – Kościuszków - Ociąż – Fabianów – Kwiatków – Lewków – Kołatajew – Ostrów Wielkopolski – Wysocko Małe – Przygodzice – Janków Przygodzki – Trzcieliny – Dębica – Kocięba – Rezerwat Wydymacz – Antonin – Śledzianów – Ostrzeszów – przełęcz pod Bałczyną – Paszynów – Zmyślona Parzynowska – Kobyła Góra – Zmyślona Parzynowska – Marcinki – Utrata – Tabor Mały – Lipnik – Bralin – Mnichowice – Nosale – Grębanin – Mroczeń – Laski – Kuźnica Słupska – Łęka Opatowska – Raków – Siemianice</p>

SZLAKI PIESZE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM

L.P.	TRASA	DŁUGOŚĆ (w km)	OPIS TRASY
5.	<p>Jarocin – Pleszew – Gołuchów – Kępno – Gola</p> <p>(oznakowanie żółte)</p>	198,8	<p>Jarocin – Stefanów – Galewo – Dobrzyca – Lutynia – Suchorzewo – Pleszew – Zawady – Tursko – Gołuchów – Szkudła – Kucharki – Sobótka – Górzno – Szczury – Słaborowice – Lewków – Czekanów – Bagatela – Wtórek – Sadowie – Wysocko Wielkie – Chynowa – Kottów – Mikstat – Komorów – Przedborów – Siedlików – Ostrzeszów – Mikorzyn – Domanin – Kępno – Grębanin – Laski – Janówka – Siemianice – Bolesławiec – Gola</p>

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

			Szlak przebiega przez powiaty: jarociński, pleszewski, ostrowski, ostrzeszowski i kępiński oraz przez tereny województwa łódzkiego.
--	--	--	---

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

5.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Obecnie obowiązującym dokumentem dotyczącym kształtowania polityki przestrzennej na terenie gminy Trzcinica jest *Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Trzcinica* uchwalona uchwałą nr XXV/172/2012 Rady Gminy Trzcinica z dnia 28 grudnia 2012 r. stanowiąca uaktualnienie oryginalnie opracowanego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Trzcinica* (tzw. *Studium „matka”*) uchwalonego uchwałą nr XI/88/99 Rady Gminy Trzcinica z dnia 15 grudnia 1999 r. i w międzyczasie zmienionego Uchwałą nr XXXVIII/224/09 Rady Gminy Trzcinica z dnia 29 października 2009 r.

W części obejmującej analizę uwarunkowań rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy w punkcie 3. opisane zostały uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego uwzględniające charakterystykę ogólną gminy (podpunkt 3.1.), zarys osadnictwa (podpunkt 3.2.) rys historyczny (podpunkt 3.3.) rozwój przestrzenny zabudowy (podpunkt 3.4.) oraz charakterystyka zabudowy zagrodowej (podpunkt 3.5.). W oparciu o dokonaną analizę w podpunkcie 3.6. przedstawione zostały wnioski z diagnozy stanu zachowania zasobów dóbr kulturowych.

W podpunkcie 3.7. wyszczególnione zostały w punktach główne predyspozycje rozwoju gminy Trzcinica w oparciu o korzystne uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania dziedzictwa kulturowego.

W podpunkcie 3.8. wyszczególnione zostały w punktach główne ograniczenia wynikające z faktu posiadania i konieczności ochrony dziedzictwa kulturowego gminy.

W punkcie 4. zatytułowanym *Ochrona wartości kulturowych* przedstawione zostały podstawy prawne ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych (podpunkt 4.1.) z wyszczególnieniem obiektów objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków (podpunkt 4.1.1.) ujęcie w ewidencji zabytków nieruchomych (podpunkt 4.1.2.) oraz ujęcie w ewidencji zabytków archeologicznych (podpunkt 4.1.3.) .

W podpunkcie 4.2. i 4.3. scharakteryzowane zostały efekty ochrony konserwatorskiej i zagrożenia dla zasobów dóbr kultury w gminie Trzcinica.

W treści studium poświęconej kierunkom i polityce w zakresie zasad rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy w punkcie 5. Kierunki działań związane z ochroną środowiska kulturowego, określone zostały następujące ogólne kierunki ochrony środowiska kulturowego i krajobrazu:

- ✓ *zachowanie obiektów o wartościach kulturowych poprzez ich konserwację, rewaloryzację, adaptację do współczesnych potrzeb i wymogów;*
- ✓ *rozszerzenie zakresu ochrony poprzez ustanowienie obszarów ochrony konserwatorskiej w planach zagospodarowania przestrzennego;*
- ✓ *waloryzacja oraz przekształcanie obiektów dysharmonijnych i obszarów zdegradowanych w oparciu o przepisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;*

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- ✓ *kontynuacja rozwoju budownictwa w oparciu o walory kulturowe na zasadzie kontynuacji cech przestrzennych – kształtowanie skali i formy nowej zabudowy w nawiązaniu do historycznej, jako jej twórczej interpretacji;*
- ✓ *rozwój różnych form rekreacji i wypoczynku na terenie gminy w oparciu o wykorzystanie walorów kulturowych;*
- ✓ *zachowanie, w miarę możliwości bez przekształceń, krajobrazu otwartego;*

W punkcie 5.2. studium zapisana została polityka ochrony środowiska kulturowego ze wskazaniem następujących ogólnych zaleceń konserwatorskich (podpunkt 5.2.1.):

- ✓ *Na terenie gminy należy dążyć do utrzymania dotychczasowego charakteru jej terenów zainwestowanych, tj. kontynuować zabudowę w zwartych jednostkach osadniczych.*
- ✓ *Nową zabudowę winno się lokalizować w istniejących miejscowościach w oparciu o istniejącą sieć dróg. W przypadku konieczności wytyczania nowych dróg winny one stanowić logiczną kontynuację dotychczasowego układu.*
- ✓ *Na terenach, na których czytelna jest linia zabudowy, należy ją kontynuować.*
- ✓ *We wszystkich miejscowościach należy stosować zabudowę o wysokości do dwóch kondygnacji, ze stromymi dachami o drobnej formie architektonicznej.*
- ✓ *W miejscowościach, gdzie występuje zabudowa zagrodowa, należy kontynuować ten typ zabudowy.*
- ✓ *Zalecane są budynki o podłużnych bryłach; należy unikać budynków o rzutach zbliżonych do kwadratu.*
- ✓ *W przypadku dobudowywania nowych budynków na terenie zagród już istniejących należy te obiekty tak lokalizować, aby stanowiły logiczną kontynuację dotychczasowego układu budynków (np. należy dobudować czwarty bok prostokąta).*

W kolejnych podpunktach (5.2.2. – 5.2.6.) sformułowane zostały zasady ochrony krajobrazu kulturowego oraz opisane zostały wyznaczone na rysunku studium obszary, obiekty objęte ochroną konserwatorską i proponowane do objęcia ochroną konserwatorską. Ponadto w podpunkcie 5.2.7. zapisane zostały szczegółowe ustalenia konserwatorskie dla obiektów i obszarów chronionych oraz proponowanych do objęcia ochroną z zastrzeżeniem, iż ustalenia te **należy uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.**

W podpunkcie 5.2.8. dotyczącym zasad wskazywania obszarów do przekształceń i rehabilitacji oraz obiektów dysharmonijnych zapisano, iż na terenie gminy Trzcinica nie wyznaczono ww. obszarów.

W podpunkcie 5.2.9. (*Program konserwatorski*) zaproponowano opracowanie programu konserwatorskiego w celu ratowania najcenniejszych obiektów i obszarów o wartościach kulturowych, którego koordynatorem powinien być lokalny samorząd przy współpracy Służby Ochrony Zabytków oraz z udziałem społeczności. W postulowanym programie konserwatorskim należy włączyć obiekty i założenia zabytkowe z terenu gminy w nurt usług kultury, rekreacji i wypoczynku. Obiekty o wartościach kulturowych (mieszkalne, gospodarcze) mogą stanowić podstawę bazy agroturystycznej, mogą się o nie opierać szlaki historyczno-krajobrazowe tak piesze jak i rowerowe, ścieżki dydaktyczne oraz powinny być wykorzystane w

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

procesie szeroko pojętej promocji walorów turystyczno-krajoznawczych, stymulujących także lokalną działalność gospodarczą.

W podpunkcie 5.2.10. dotyczącym lokalnej polityki finansowej i preferencyjnej dla ratowania walorów kulturowych i krajobrazu zaproponowano aby, obok rządowych możliwości dofinansowywania remontów obiektów zabytkowych, samorząd ustanowił własne zasady dofinansowywania remontów konserwatorskich, gdyż zobowiązuje do tego ustawa o samorządzie terytorialnym. Ponadto samorząd może ustanowić inne formy pomocy np. w postaci rekompensaty materiałowej czy promocji dla zachęcania do inwestowania w obiekty o walorach kulturowych.

5.1.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Prawo miejscowe stanowią na terenie gminy Trzcinica następujące plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zachodniej części wsi Trzcinica opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 162 poz. 3466 z dnia 26.11.2004 r.) – zawierający następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

ROZDZIAŁ IV Zasady ochrony środowiska

§ 13

Zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury oraz granice i zasady zagospodarowania obszarów i obiektów podlegających ochronie ustalonych na podstawie przepisów odrębnych.

1. *Na obszarze objętym planem, w granicach określonych na rysunku planu, ustala się strefę podstawowej ochrony konserwatorskiej.*
2. *W strefie podstawowej ochrony konserwatorskiej działalność inwestycyjna wymaga zachowania poniższych ustaleń:*
 - 1) *Obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu,*
 - 2) *Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej,*
 - 3) *Nowa zabudowa nie może ona dominować nad zabudową historyczną.*
3. *Z uwagi na możliwość dokonania w czasie robót ziemnych odkrycia obiektów nieruchomych lub ruchomych zabytków archeologicznych na obszarze objętym planem obowiązują następujące ustalenia:*
 - 1) *W przypadku dokonania w trakcie robót budowlanych znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych. Wyniki tych badań decydują o możliwości kontynuowania prac budowlanych lub ewentualnie o ich zaniechaniu,*
 - 2) *Wszelkie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawarstwienia kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl przepisów ustawy o ochronie dóbr kultury,*

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 3) *Wszelkie prace ziemne naruszające strukturę ziemi wymagają uzyskania zezwolenia w WUOZ, Delegaturze w Kaliszu.*
4. *Na obszarze objętym planem występują obiekty zabytkowe figurujące w spisie zabytków - ewidencji konserwatorskiej:*
- 1) *Zespół dworski w osadzie Siemionka:*
 - a) *dwór, k. XIX w., mur., ob. mieszkania,*
 - b) *park krajobrazowy, XIX w.,*
 - c) *spichlerz, k. XIX w., mur.,*
 - d) *obora, pocz. XX w., mur.,*
 - e) *dwie stodoły, pocz. XX w., mur.,*
 - f) *spichlerz i chlewnia, pocz. XX w., mur.,*
 - 1) *Dwojak, pocz. XX w., mur., w osadzie Siemionka,*
 - 2) *Czworak, pocz. XX w., mur. w osadzie Siemionka,*
 - 3) *Zespół folwarczny w osadzie Jelenia Głowa:*
 - a) *dworek . rządcówka, lata 30 XX w., mur.,*
 - b) *park krajobrazowy, k. XIX w.,*
 - c) *obora i paszarnia, k. XIX w., mur.,*
 - d) *czworak z częścią gospodarczą, XIX/XX w., mur.,*
 - e) *kuźnia, lata 30 XX w., mur.,*
 - 4) *Zespół dworski w osadzie Aniolka Druga:*
 - a) *dawny dwór, pocz. XX w., mur. gruntownie przebudowany ok. 1975 r.,*
 - b) *park krajobrazowy, k. XIX w.,*
 - c) *ogrodzenie z bramą, 1912 r. mur.,*
 - d) *spichlerz dworski, ok. 1910 r., mur.,*
 - e) *dwie obory, pocz. XX w., mur.,*
 - f) *kuźnia, ok. 1912 r., mur.,*
 - g) *dwa czworaki, ok. 1912 r., mur.,*
 - h) *budynek mieszkalny, pocz. XX w., mur.*
5. *Wszelkie prace modernizacyjne związane z przebudową, rozbudową, nadbudową i remontem budynków, wpisanych do wykazu zabytków wymagają zachowania poniższych ustaleń:*
- 1) *Należy zachować ich bryłę, kształt i geometrię dachu oraz zastosowane tradycyjne materiały budowlane,*
 - 2) *Należy utrzymać, a w zniszczonych fragmentach odtworzyć, historyczny detal architektoniczny,*
 - 3) *W przypadku konieczności przebicia nowych otworów okiennych i drzwiowych, należy je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku,*
 - 4) *Wskazane jest stosowanie kolorystyki, nawiązującej do historycznej,*
 - 5) *Obowiązuje zakaz stosowania okładziny z tworzyw sztucznych typu „siding”,*
 - 6) *Zamierzenia remontowe dotyczące tych obiektów winny być zgłaszane w urzędzie właściwego oddziału Służby Ochrony Zabytków.*
- 2) **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego osadę Nowa Wieś w gminie Trzcinica (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 1 poz.4 z dnia 10.01.2005 r.) – zawierający następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Zasady ochrony środowiska

§ 13

Zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury oraz granice i zasady zagospodarowania obszarów i obiektów podlegających ochronie ustalonych na podstawie przepisów odrębnych.

1. Na obszarze objętym planem, w granicach określonych na rysunku planu, ustala się:

- 1) Strefę podstawowej ochrony konserwatorskiej
- 2) Strefę eksploracji archeologicznej

2. W określonej na rysunku planu strefie podstawowej ochrony konserwatorskiej działalność inwestycyjna wymaga zachowania poniższych ustaleń:

- 1) Obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu,
- 2) Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej,
- 3) Nowa zabudowa nie może ona dominować nad zabudową historyczną.

3. Z uwagi na występowanie w rejonie obszaru objętego planem stanowisk archeologicznych oraz związanej z tym ewentualnej możliwości dokonania w czasie robót ziemnych odkrycia obiektów nieruchomych lub ruchomych zabytków archeologicznych, w określonej na rysunku planu strefie eksploracji archeologicznej, obowiązują następujące ustalenia:

- 1) Wszelkie prace ziemne wymagające wykopów wymagają powiadomienia Delegatury Służby Ochrony Zabytków w Kaliszu,
- 2) Ze względu na możliwość znalezienia w trakcie prac ziemnych relikwii archeologicznych, inwestor winien liczyć się z koniecznością zmiany technologii prowadzenia robót,
- 3) W przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe,
- 4) Wszelkie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawarstwienia kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl obowiązujących przepisów prawnych.

4. Na rysunku planu oznaczono lokalizację poniższych stanowisk archeologicznych:

- 1) Nr 29 – nowożytność kultura przeworska,
- 2) Nr 30 – nowożytność
- 3) Nr 31 – nowożytność

5. W obrębie stanowisk archeologicznych występujących na obszarze objętym planem obowiązują następujące ustalenia

- 1) Dopuszcza się uprawy rolnicze, ogrodowe, poletka doświadczalne itp., przy czym należy unikać zbyt głębokiej orki, stanowiącej zagrożenie dla znajdujących się w ziemi zabytków archeologicznych;
- 2) Dopuszczalne jest lokalizowanie sieci uzbrojenia terenu pod warunkiem uzyskania zezwolenia od właściwego oddziału Służby Ochrony Zabytków;
- 3) Inwestor obowiązany jest zlecić wykonanie ratowniczych badań wykopaliskowych na własny koszt przed przystąpieniem do prac ziemnych. Wyniki tych badań mogą wpłynąć na decyzję o zmianie sposobu zagospodarowania tego terenu lub o wyborze innej technologii.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

6. Dla pozostałego obszaru (nieobjętego strefą obserwacji archeologicznej i bez rozpoznanych stanowisk archeologicznych) obowiązują następujące ustalenia:

- 1) W przypadku dokonania w trakcie robót budowlanych znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych. Wyniki tych badań decydują o możliwości kontynuowania prac lub ewentualnie o ich zaniechaniu

7. Na obszarze objętym planem występują obiekty zabytkowe figurujące w spisie zabytków - ewidencji konserwatorskiej:

- 1) Zespół folwarczny z przełomu XIX i XX w.:
 - a) obora ze spichlerzem, mur.
 - b) dwie stodoły, mur.
 - c) dom robotników folwarcznych, mur.;
- 2) Leśniczówka, pocz. XX w., mur.

8. Wszelkie prace modernizacyjne związane z przebudową, rozbudową, nadbudową i remontem budynków, wpisanych do wykazu zabytków wymagają zachowania poniższych ustaleń:

- 1) Należy zachować ich bryłę, kształt i geometrię dachu oraz zastosowane tradycyjne materiały budowlane,
 - 2) Należy utrzymać, a w zniszczonych fragmentach odtworzyć, historyczny detal architektoniczny,
 - 3) W przypadku konieczności przebicia nowych otworów okiennych i drzwiowych, należy je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku,
 - 4) Wskazane jest stosowanie kolorystyki, nawiązującej do historycznej,
 - 5) Obowiązuje zakaz stosowania okładziny z tworzyw sztucznych typu „siding”,
 - 6) Zamierzenia remontowe dotyczące tych obiektów winny być zgłaszane w urzędzie właściwego oddziału Służby Ochrony Zabytków.
- 3) **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego wieś Laski (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 84 poz.2122 z dnia 31.05.2006 r.) zawierający następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

ROZDZIAŁ IV
Zasady ochrony środowiska

§ 13

Zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury oraz granice i zasady zagospodarowania obszarów i obiektów podlegających ochronie ustalonych na podstawie przepisów odrębnych.

1. Na obszarze objętym planem, w granicach określonych na rysunku planu, ustala się:

- 1) Strefę wysokiej ochrony konserwatorskiej
- 2) Strefę podwyższonej ochrony konserwatorskiej
- 3) Strefę ochrony archeologicznej
- 4) Strefę obserwacji archeologicznej

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

2. W określonej na rysunku planu strefie wysokiej ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące ustalenia:

- 1) Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;
- 2) Wszelka działalność inwestycyjna musi uwzględniać istniejące już związki przestrzenne i planistyczne;
- 3) Nowe inwestycje winny stanowić rozszerzenie lub uzupełnienie istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących relacji oraz nie mogą kolidować z historycznym charakterem obiektu;
- 4) Wszelkie działania konserwatorskie, restauratorskie, prace budowlane należy uzgadniać z urzędem konserwatorskim.

3. W określonej na rysunku planu strefie podwyższonej ochrony konserwatorskiej działalność inwestycyjna wymaga zachowania poniższych ustaleń:

- 1) Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;
- 2) Nowa zabudowa musi się wpisywać gabarytami, formą i detalem w historycznie ukształtowaną;
- 3) Prace budowlane dotyczące zewnętrznego wyglądu budynków ujętych w ewidencji zabytków oraz nowe wszelkie działania inwestycyjne należy uzgadniać w urzędzie konserwatorskim.

4. W określonej na rysunku planu strefie podstawowej ochrony konserwatorskiej działalność inwestycyjna wymaga zachowania poniższych ustaleń:

- 1) Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej;

5. Ponadto w strefach: wysokiej, podwyższonej i podstawowej ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące ustalenia:

- 1) Obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu;
- 2) Nowa zabudowa nie może dominować nad zabudową historyczną;

6. Z uwagi na występowanie w rejonie obszaru objętego planem stanowisk archeologicznych oraz związanej z tym ewentualnej możliwości dokonania w czasie robót ziemnych odkrycia obiektów nieruchomych lub ruchomych zabytków archeologicznych, w określonych na rysunku planu strefach: strefie ochrony archeologicznej oraz strefie obserwacji archeologicznej obowiązują poniższe ustalenia:

- 1) Ze względu na możliwość znalezienia w trakcie prac ziemnych relikwów archeologicznych, inwestor winien liczyć się z koniecznością zmiany technologii prowadzenia robót;
- 2) W przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe;
- 3) Wszelkie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawiązania kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl obowiązujących przepisów prawnych;
- 4) Prace ziemne realizowane w obrębie strefy ochrony archeologicznej związane z prowadzeniem wykopów wymagają uzgodnienia z właściwym urzędem konserwatorskim;

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 5) *Prace ziemne realizowane w obrębie strefy obserwacji archeologicznej związane z prowadzeniem wykopów wymagają powiadomienia właściwego urzędu konserwatorskiego na 7 dni przed rozpoczęciem robót;*
7. *Na rysunku planu oznaczono lokalizację poniższych stanowisk archeologicznych:*
- 1) *Nr 1 – nowożytność;*
 - 2) *Nr 2 – nowożytność;*
 - 3) *Nr 3 – nowożytność;*
 - 4) *Nr 4 – nowożytność;*
 - 5) *Nr 5 – nowożytność, późne średniowiecze;*
 - 6) *Nr 16 – nowożytność;*
 - 7) *Nr 21 – nowożytność;*
 - 8) *Nr 25 – nowożytność, późne średniowiecze;*
 - 9) *Nr 50 – kultura łużycka, V okres epoki brązu i początek epoki żelaza, VII w p.n.e.;*
8. *W obrębie stanowisk archeologicznych występujących na obszarze objętym planem obowiązują następujące ustalenia*
- 1) *Dopuszcza się uprawy rolnicze, ogrodowe, poletka doświadczalne itp., przy czym należy unikać zbyt głębokiej orki, stanowiącej zagrożenie dla znajdujących się w ziemi zabytków archeologicznych;*
 - 2) *Dopuszczalne jest lokalizowanie sieci uzbrojenia terenu pod warunkiem uzyskania zezwolenia od właściwego oddziału Służby Ochrony Zabytków;*
 - 3) *Inwestor obowiązany jest zlecić wykonanie ratowniczych badań wykopaliskowych na własny koszt przed przystąpieniem do prac ziemnych. Wyniki tych badań mogą wpłynąć na decyzję o zmianie sposobu zagospodarowania tego terenu lub o wyborze innej technologii.*
6. *Dla pozostałego obszaru (nieobjętego strefę obserwacji archeologicznej i bez rozpoznanych stanowisk archeologicznych) obowiązują następujące ustalenia:*
- 1) *W przypadku dokonania w trakcie robót budowlanych znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych. Wyniki tych badań decydują o możliwości kontynuowania prac lub ewentualnie o ich zaniechaniu*
10. *Na obszarze objętym planem występują zabytki architektury ujęte w formie wpisu obiektu do rejestru zabytków:*
- 1) *Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP, nr dec. 61/A;*
 - 2) *pałac i park, nr dec. 415/A.*
11. *Na wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie, prace budowlane i rewitalizacyjne dotyczące obiektu wpisanego do rejestru zabytków należy uzyskać zezwolenie konserwatorskie, a działania inwestycyjne dotyczące tych obiektów winny być prowadzone w oparciu o wytyczne właściwego oddziału Służby Ochrony Zabytków, zgodnie z zatwierdzoną przez nią dokumentacją.*
12. *Ewentualne zmiany w rejestrze zabytków nie naruszają ustaleń planu i nie wymagają zmian uchwały.*
13. *Na obszarze objętym planem występują obiekty zabytkowe figurujące w spisie zabytków - ewidencji konserwatorskiej:*
- 1) *Zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP:*
 - a) *kościół zbudowany przez paulinów z Częstochowy w 1627 r., drewniany o konstrukcji zrębowej, 1-nawowy, kryty gontem, rozbudowany w XVIII w, remontowany w latach 1964-66,*

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- b) cmentarz parafialny przy kościele - figura św. Jana Nepomucena, koniec XIX w;
- 2) kościół poewangelicki, ob. filialny parafialnego, p.w. Niepokalanego Serca Maryi, zbudowany w latach 1856 - 1870, murowany, neoromański;
- 3) dawna ochronka, obecnie plebania, pocz. XX w, murowana;
- 4) Założenie pałacowe:
- a) pałac z 1908 r.,
 - b) park krajobrazowy, 2 poł. XIX w.,
 - c) kapliczka przy wjeździe do założenia, 1908 r., mur.,
 - d) spichlerz, ok. 1910 r., mur.,
 - e) dom stajennego i stajnie, ok. 1910 r., mur., ob. magazyny,
 - f) rządówka, XIX/XX w., mur.,
 - g) bud. mieszkalny, nr 2, ok. 1910 r., mur.,
 - h) bud. mieszkalny, nr 4, ok. 1910 r., mur.,
 - i) gorzelnia, przebud. ok. 1910 r. z dawnej komandorii ojców paulinów, z XVI w.,
 - j) stodoła I, ok. 1910 r., mur.,
 - k) stodoła II, ok. 1910 r., mur.,
 - l) obora, ok. 1910 r., mur.,
 - m) kuźnia, ok. 1910 r., mur.,
 - n) magazyn, ok. 1910 r., mur.,
 - o) dwa murowane silosy, pocz. XX w.,
 - p) dom nr 5, ok. 1910 r., mur.,
 - q) dom nr 8 (daw. biblioteka), ok. 1910 r., mur.,
 - r) dom nr 11 (daw. ośr. zdrowia), ok. 1900 r., mur.,
 - s) dom nr 14, pocz. XX w.,
 - t) dom nr 15 (daw. poczta i bar), 1913 r. mur.,
 - u) dom nr 17, pocz. XX w, mur./szach.,
 - v) dom nr 24, ok. 1910 r., mur.,
 - w) dom nr 103, ok. 1920 r., mur.,
 - x) czworak nr 9, pocz. XX w, mur.
- 5) szkoła podstawowa, 1815 r., rozbudowana w 1910 r., nr 52, mur.,
- 6) budynek dworca PKP, ok. 1910 r., mur.
14. Wszelkie prace modernizacyjne związane z przebudową, rozbudową, nadbudową i remontem budynków, wpisanych do wykazu zabytków wymagają zachowania poniższych ustaleń:
- 1) Należy zachować ich bryłę, kształt i geometrię dachu oraz zastosowane tradycyjne materiały budowlane,
 - 2) Należy utrzymać, a w zniszczonych fragmentach odtworzyć, historyczny detal architektoniczny,
 - 3) W przypadku konieczności przebicia nowych otworów okiennych i drzwiowych, należy je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku,
 - 4) Wskazane jest stosowanie kolorystyki, nawiązującej do historycznej,
 - 5) Obowiązuje zakaz stosowania okładziny z tworzyw sztucznych typu „siding”,
 - 6) Zamierzenia remontowe dotyczące tych obiektów winny być uzgadniane w urzędzie konserwatorskim
15. Ewentualne zmiany aktualizacyjne w ewidencji zabytków nie naruszają ustaleń planu i nie wymagają zmian uchwały.
- 4) **Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego osadę Nowa Wieś w gminie Trzcinica (opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 158 poz.2714 z dnia 18.09.2008 r.) – pozbawiona zapisów dotyczących ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego**

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 5) **Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Laski, dla obszaru położonego w rejonie „Osiedla Nowego” oraz osady Borek (opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 153 poz.2640 z dnia 14.08.2009 r.) – zawierająca następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

ROZDZIAŁ IV

Zasady ochrony środowiska

§ 11

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury

1. Z uwagi na możliwość występowania w rejonie obszaru objętego zmianą planu stanowisk archeologicznych oraz ewentualnego dokonania w czasie robót ziemnych odkrycia obiektów nieruchomych lub ruchomych zabytków archeologicznych, ustala się określona na rysunku zmiany planu strefę obserwacji archeologicznej, w granicach której obowiązują poniższe ustalenia:

- 1) w przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe;
- 2) wszelkie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawarstwienia kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl obowiązujących przepisów prawnych;
- 3) prace ziemne realizowane w obrębie strefy ochrony archeologicznej związane z prowadzeniem wykopów wymagają powiadomienia właściwego urzędu konserwatorskiego na 7 dni przed rozpoczęciem robót;

2. W granicach pozostałego obszaru objętego zmianą planu, w przypadku dokonania w trakcie robót budowlanych znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych. Wyniki tych badań decydują o możliwości kontynuowania prac budowlanych lub ewentualnie o ich zaniechaniu.

3. W granicach obszaru objętego zmianą planu nie występują zabytki architektury ujęte w formie wpisu obiektu do rejestru zabytków, a także obiekty zabytkowe figurujące w spisie zabytków – ewidencji konserwatorskiej.

- 6) **Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Laski, dla obszaru położonego w rejonie „Osiedla Nowego” oraz osady Borek (opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 153 poz.2640 z dnia 14.08.2009 r.) – zawierająca następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

ROZDZIAŁ II

USTALENIA OGÓLNE

§ 6

Zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

1. Na obszarze objętym zmianą planu, w granicach określonych na rysunku zmiany planu, ustala się:

- 1) Strefę podwyższonej ochrony konserwatorskiej;
- 2) Strefę podstawowej ochrony konserwatorskiej;
- 3) Strefę ochrony ekspozycji widokowej;
- 4) Strefę eksploracji archeologicznej.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

2. W określonej na rysunku zmiany planu strefie podwyższonej ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące ustalenia:

- 1) Obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu;
- 2) Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;
- 3) Nowa zabudowa nie może dominować nad zabudową historyczną;
- 4) Wszelka działalność inwestycyjna musi uwzględniać istniejące już związki przestrzenne i planistyczne;
- 5) Nowe inwestycje winny stanowić rozszerzenie lub uzupełnienie istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących relacji oraz nie mogą kolidować z historycznym charakterem obiektu;
- 6) Obowiązuje zakaz wydzielania wtórnych działek na terenie zespołu dworsko – parkowego;
- 7) Wszelkie działania inwestycyjne należy uzgadniać ze Służbą Ochrony Zabytków.

3. W określonej na rysunku zmiany planu strefie podstawowej ochrony konserwatorskiej, działalność inwestycyjna wymaga zachowania poniższych ustaleń:

- 1) Obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu;
- 2) Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;
- 3) Nowa zabudowa nie może dominować nad zabudową historyczną.

4. W określonej na rysunku zmiany planu strefie ochrony ekspozycji widokowej obowiązują następujące ustalenia:

- 1) Zakaz wznoszenia inwestycji kubaturowych przesłaniających widok na pałac w terenie 2MN/U;
- 2) Zakaz zalesiania obszarów, położonych w strefie.

5. Z uwagi na występowanie w rejonie obszaru objętego zmianą planu stanowisk archeologicznych oraz związanej z tym ewentualnej możliwości dokonania w czasie robót ziemnych odkrycia obiektów nieruchomych lub ruchomych zabytków archeologicznych, w określonej na rysunku zmiany planu strefie eksploracji archeologicznej, obowiązują następujące ustalenia:

- 1) Wszelkie prace ziemne wymagające wykopów wymagają powiadomienia lub uzgodnienia z Delegaturą Służby Ochrony Zabytków w Kaliszu, przy czym obowiązek uzgodnienia dotyczy obszarów występowania stanowisk archeologicznych;
- 2) Ze względu na możliwość znalezienia w trakcie prac ziemnych relikwów archeologicznych, inwestor winien liczyć się z koniecznością zmiany technologii prowadzenia robót;
- 3) W przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe;
- 4) Wszelkie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawarstwienia kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl obowiązujących przepisów prawnych.

6. Na rysunku zmiany planu oznaczono orientacyjną lokalizację poniższych stanowisk archeologicznych:

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 1) Nr 6 – epoka brązu, kultura łużycka, przeworska, późne średniowiecze;
- 2) Nr 7 – wczesne średniowiecze, nowożytność;
- 3) Nr 8 – epoka kamienia, późny paleolit, epoka brązu, kultura łużycka, nowożytność;
- 4) Nr 9 – kultura przeworska, nowożytność;
- 5) Nr 10 – kultura przeworska, nowożytność;
- 6) Nr 11 – epoka brązu, kultura łużycka;
- 7) Nr 12 – kultura przeworska.

7. W obrębie stanowisk archeologicznych znajdujących się na obszarze objętym zmianą planu obowiązują następujące ustalenia:

- 1) w przypadku budowlanych zamierzeń inwestycyjnych w obrębie wyznaczonych stanowisk archeologicznych, obowiązuje wymóg przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych metodą wykopaliskową;
- 2) przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, a dla robót niewymagających pozwolenia na budowę – przed realizacją inwestycji, tj. przed uzyskaniem zaświadczenia potwierdzającego akceptację przyjęcia zgłoszenia wykonywania robót budowlanych, należy uzyskać pozwolenie Delegatury Służby Ochrony Zabytków w Kaliszu na przeprowadzenie ziemnych robót budowlanych na terenie zabytkowym w trybie prac konserwatorskich, które polegają na przeprowadzeniu ratowniczych badań archeologicznych metodą wykopaliskową, przez uprawnionego archeologa;
- 3) wyklucza się wprowadzanie zalesień.

8. Dla pozostałego obszaru (nieobjętego strefą eksploracji archeologicznej i bez rozpoznanych stanowisk archeologicznych), obowiązuje następujące ustalenie: w przypadku dokonania w trakcie robót budowlanych znalezisk archeologicznych, prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych. Wyniki tych badań decydują o możliwości kontynuowania prac budowlanych lub ewentualnie o ich zaniechaniu.

9. Na obszarze objętym zmianą planu występują obiekty zabytkowe figurujące w spisie zabytków – ewidencji konserwatorskiej:

- 1) murowana kapliczka przydrożna z ok. 1900 r.;
- 2) założenie dworskie:
 - a) dwór ok. 1880 r.,
 - b) pozostałości parku krajobrazowego, XIX w;
- 2) zespół folwarczny:
 - a) dom administratora majątku, k. XIX w,
 - b) spichlerz, ok. 1900 r.,
 - c) dawna chlewnia, 1906 r.,
 - d) dawny magazyn, 1937 r.;
- 3) dwojak, nr 5, 1929 r.;
- 4) dwojak, nr 9, 1910 r.;
- 5) dawny młyn wodny, ok. 1910 r.;

10. Wszelkie prace związane z przebudową, rozbudową, nadbudową i remontem obiektów, wpisanych do ewidencji konserwatorskiej wymagają zachowania poniższych ustaleń:

- 1) należy zachować ich bryłę, kształt i geometrię dachu oraz zastosowane tradycyjne materiały budowlane;
- 2) należy utrzymać, a w zniszczonych fragmentach odtworzyć, historyczny detal architektoniczny;
- 3) w przypadku konieczności przebicia nowych otworów okiennych i drzwiowych, należy je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku;

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 4) wskazane jest stosowanie kolorystyki nawiązującej do historycznej;
 - 5) obowiązuje zakaz stosowania okładziny z tworzyw sztucznych typu „siding”;
 - 6) działania inwestycyjne i roboty budowlane, a także zamierzenia remontowe dotyczące tych obiektów należy uzgadniać z właściwym oddziałem Służby Ochrony Zabytków.
- 7) **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego we wsi Trzcinica (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego poz. 4169 z dnia 26.06.2013 r.) – zawierająca następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

ROZDZIAŁ II
USTALENIA OGÓLNE

§ 5.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

1. W zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, obowiązują następujące ustalenia:

- 1) na obszarze objętym planem występuje obiekt wpisany do rejestru zabytków objęty ochroną prawną: Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Bpa – nr decyzji 686/A;
- 2) na wszelkie prace remontowe i modernizacyjne dotyczące obiektu wpisanego do rejestru zabytków należy uzyskać zezwolenie konserwatorskie, a działania inwestycyjne dotyczące obiektu winny być prowadzone w oparciu o wytyczne właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z zatwierdzoną przez niego dokumentacją;
- 3) na obszarze objętym planem występują obiekty zabytkowe figurujące w gminnej ewidencji zabytków:
 - a) zespół kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Biskupa,
 - kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa 1804-1806, dz. ew. nr 298,
 - ogrodzenie kościoła, dz. ew. nr 298,
 - plebania, dz. ew. nr 286,
 - dawna organistówka, obecnie dom przedpogrzebowy, dz. ew. nr 286,
 - budynek gospodarczy przy plebanii, dz. ew. nr 286,
 - cmentarz parafialny, dz. ew. nr 457, 460,
 - b) zespół cmentarza ewangelickiego, dz. ew. nr 445,
 - cmentarz ewangelicki, k. XIX w.,
 - kaplica grobowa,
 - c) dawna szkoła, obecnie budynek mieszkalny, ul. Jana Pawła II, dz. ew. nr 302/3, 302/1,
 - d) dawna szkoła i przedszkole, obecnie budynek mieszkalny, ul. Lipowa, dz. ew. nr 710/5,
 - e) dom mieszkalny przy ul. ks. Białka nr 1 (d. 22), dz. ew. nr 291,
 - f) dom mieszkalny przy ul. Kluczborskiej nr 1 (d. 56), dz. ew. nr 508/2,
 - g) dom mieszkalny przy ul. Kluczborskiej nr 4 (d. 66), dz. ew. nr 556,
 - h) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 15 (d. 30), dz. ew. nr 477,
 - i) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 18 (d. 150), dz. ew. nr 290/2,
 - j) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 23 (d. 34), dz. ew. nr 482/1,
 - k) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 25 (d. 35), dz. ew. nr 483/1,
 - l) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 32 (d. 140), dz. ew. nr 675,
 - m) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 43, dz. ew. nr 495/2,
 - n) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 46 (d. 133), dz. ew. nr 665/6,
 - o) dom mieszkalny przy ul. Jana Pawła II nr 74-76 (d. 22), dz. ew. nr 646/4, 645/6,
 - p) zespół dworca kolejowego, dz. nr ew. 711/3,

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- budynek dworca kolejowego, obecnie dom mieszkalny nr 22,
- budynek gospodarczy przy stacji kolejowej,
- szalet,
- murowana kapliczka przydrożna, dz. ew. nr 644/12,

- 4) *obiekty figurujące w gminnej ewidencji zabytków, o których mowa w pkt 3, obejmuje się ochroną konserwatorską, polegającą na:*
- a) *zachowaniu bryły, kształtu i geometrii dachu zastosowanych tradycyjnych materiałów budowlanych,*
 - b) *utrzymaniu, a w przypadku zniszczenia, odtworzeniu historycznego detalu architektonicznego,*
 - c) *zachowaniu kształtu, rozmiarów i rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych zgodnie z historycznym wizerunkiem budynku,*
 - d) *zharmonizowaniu ewentualnych nowych otworów okiennych lub drzwiowych z zabytkową elewacją budynku,*
 - e) *stosowaniu, przy remontach i modernizacji obiektów kolorystyki nawiązującej do historycznej, z wykluczeniem stosowania okładzin ściennych typu „siding”,*
 - f) *obowiązku zgłaszania właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków wszelkich prac budowlanych związanych z obiektami zabytkowymi w zakresie przebudowy, rozbudowy, nadbudowy i remontu budynku;*
- 5) *wprowadza się strefę podwyższonej ochrony konserwatorskiej obejmującą obszar kościoła parafialnego w granicach działki ewidencyjnej, w granicach której obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:*
- a) *ustala się zakaz działań inwestycyjnych niezwiązanych z konserwacją, rewaloryzacją i utrzymaniem zabytkowego terenu,*
 - b) *dopuszcza się prowadzenie prac porządkujących założenie oraz konserwację i restaurację obiektów,*
 - c) *wszelkie działania inwestycyjne należy prowadzić w uzgodnieniu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków, a prace ziemne prowadzić za pozwoleniem na prace archeologiczne i wykopaliskowe;*
- 6) *w granicach określonych na rysunku planu wprowadza się strefę podstawowej ochrony konserwatorskiej, w granicach której obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:*
- a) *wszelka działalność inwestycyjna winna uwzględniać istniejące już związki przestrzenne i planistyczne,*
 - b) *obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej,*
 - c) *nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej,*
 - d) *nowa zabudowa nie może dominować nad zabudową historyczną,*
 - e) *zakazuje się stosowania ogrodzeń z betonowych elementów prefabrykowanych,*
 - f) *zakazuje się budowy nowych napowietrznych linii energetycznych,*
 - g) *wszelkie działania inwestycyjne należy zgłaszać właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków;*
- 7) *w granicach określonych na rysunku planu wprowadza się strefę ochrony ekspozycji widokowej obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:*

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- a) *zakaz wznoszenia inwestycji kubaturowych przesłaniających widok na szkołę oraz kopiec św. Wawrzyńca,*
 - b) *zakaz zalesiania gruntów położonych w obrębie strefy;*
- 8) *w granicach określonych na rysunku planu wprowadza się strefę eksploracji archeologicznej, w granicach której obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:*
- a) *wszelkie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawarstwienia kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl obowiązujących przepisów prawnych,*
 - b) *w przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe,*
 - c) *wszelkie prace ziemne wymagające wykopów wymagają powiadomienia właściwego oddziału służby ochrony zabytków;*
- 9) *dla obszaru nieobjętego strefą eksploracji archeologicznej, w przypadku dokonania w trakcie robót budowlanych znalezisk archeologicznych, ustala się obowiązek przerwania prac budowlanych oraz udostępnienia terenu dla celów związanych z przeprowadzeniem ratowniczych badań archeologicznych.*
- 8) **Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Laski, dla obszaru obejmującego dz. nr ew. 1170/7 oraz 1170/23 położone w miejscowości Laski (opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego poz.1301 z dnia 03.03.2014 r.) – zawierająca następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

ROZDZIAŁ IV
ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA

§ 7.

Zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury oraz granice i zasady zagospodarowania obszarów i obiektów podlegających ochronie ustalonych na podstawie przepisów odrębnych

1. Na obszarze objętym zmianą planu, w granicach określonych na rysunku zmiany planu ustala się:

- 1) *Strefę wysokiej ochrony konserwatorskiej;*
- 2) *Strefę podwyższonej ochrony konserwatorskiej;*
- 3) *Strefę ochrony archeologicznej;*

2. Strefą wysokiej ochrony konserwatorskiej obejmuje się tereny oznaczone na rysunku zmiany planu symbolami: 1.U/ZP, 2.U/ZP, 3.ZP, 4.ZP, 5.ZP, 6.ZP, 7.ZP;

3. W obrębie strefy wysokiej ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące ustalenia:

- 1) *Obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej, z dostosowaniem funkcji do wartości obiektu;*
- 2) *Nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej;*
- 3) *Nowa zabudowa nie może dominować nad istniejącą zabudową historyczną;*
- 4) *Wszelka działalność inwestycyjna musi uwzględniać istniejące już związki przestrzenne i planistyczne;*

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 5) *Wszelkie prace budowlane oraz działania konserwatorskie i restauratorskie dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków położonych w obrębie strefy, należy prowadzić z zachowaniem ustaleń określonych w ust. 9;*
4. *Strefą podwyższonej ochrony konserwatorskiej obejmuje się teren oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem 8.P/U.*
5. *W strefie podwyższonej ochrony konserwatorskiej działalność inwestycyjna wymaga zachowania poniższych ustaleń:*
- 1) *Projektowana zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;*
 - 2) *Projektowana zabudowa winna wpisywać się gabarytami, formą i detalem w zabudowę historycznie ukształtowaną i nie może dominować nad zabudową historyczną;*
 - 3) *Prace budowlane dotyczące zewnętrznego wyglądu budynku ujętego w ewidencji zabytków należy prowadzić z zachowaniem ustaleń określonych w ust. 11;*
6. *Z uwagi na możliwość dokonania w czasie robót ziemnych odkrycia obiektów nieruchomych lub ruchomych zabytków archeologicznych, na całym obszarze objętym zmianą planu ustala się strefę ochrony archeologicznej;*
7. *W obrębie strefy ochrony archeologicznej obowiązują poniższe ustalenia:*
- 1) *Wszelkie odkryte w trakcie prowadzenia prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawarstwienia kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl obowiązujących przepisów prawnych;*
 - 2) *W przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe;*
 - 3) *Prace ziemne związane z zagospodarowaniem i zabudowaniem terenu wymagają stałego nadzoru archeologicznego, na który należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie;*
8. *Na podstawie decyzji Nr 415/A z dnia 16.12.1974r. pałac oraz park podlegają ochronie jako zabytki architektury ujęte w formie wpisu obiektu do rejestru zabytków.*
9. *Na wszelkie prace konserwatorskie i restauratorskie oraz roboty budowlane dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy, w myśl obowiązujących przepisów prawnych, uzyskać stosowne pozwolenie konserwatorskie, a działania inwestycyjne dotyczące tych obiektów winny być prowadzone w oparciu o wytyczne właściwego konserwatora zabytków.*
10. *Na obszarze objętym zmianą planu występuje obiekt zabytkowy ujęty w gminnej ewidencji zabytków, nie wpisany do rejestru zabytków: gorzelnia i spichlerz, przebudowana w ok. 1910 r. z dawnej komandorii ojców paulinów z XVI w. – obecnie gorzelnia z częścią mieszkalną;*
11. *W odniesieniu do budynku gorzelnii ujętego w gminnej ewidencji zabytków, obowiązują następujące ustalenia związane z przebudową, rozbudową i remontem budynku:*
- 1) *Należy zachować, a w przypadku zniszczenia - odtworzyć historyczną bryłę budynku, w tym w szczególności kształt i geometrię dachu budynku;*
 - 2) *Należy utrzymać, a w zniszczonych fragmentach odtworzyć, historyczny detal architektoniczny;*
 - 3) *Należy zachować kształt, rozmiary i rozmieszczenie otworów zgodnie z historycznym wizerunkiem budynku;*

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- 4) *W przypadku konieczności przebicia nowych otworów okiennych i drzwiowych, należy je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku;*
 - 5) *Obowiązuje zakaz stosowania okładziny z tworzyw sztucznych typu „siding”;*
 - 6) *W przypadku rozbudowy budynku gorzelnii, forma architektoniczna projektowanego obiektu powinna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i bryły przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.*
- 9) **Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Laski, w rejonie ulicy Wierzbowej i ulicy Parkowej (opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego poz.1694 z dnia 13.03.2014 r.) – zawierająca następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:**

ROZDZIAŁ IV
ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA

§ 7.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

1. *W granicach obszaru objętego zmianą planu, w obrębie terenu 3.MN, występuje stanowisko archeologiczne nr 25.4.*
2. *Z uwagi na możliwość dokonania w czasie robót ziemnych odkrycia obiektów nieruchomych lub ruchomych zabytków archeologicznych podlegających ochronie prawnej w myśl obowiązujących przepisów prawnych, na całym terenie 3.MN ustala się strefę ochrony archeologicznej;*
3. *W obrębie strefy ochrony archeologicznej obowiązują poniższe ustalenia:*
 - 1) *prace budowlane naruszające strukturę gruntu wymagają uzgodnienia z urzędem konserwatorskim;*
 - 2) *w przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe.*
4. *Pozostałe tereny objęte zmianą planu, obejmuje się strefą eksploracji archeologicznej, w granicach której obowiązują następujące ustalenia:*
 - 1) *prace budowlane naruszające strukturę gruntu wymagają powiadomienia właściwego oddziału służby ochrony zabytków;*
 - 2) *w przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych należy podjąć ratownicze badania wykopaliskowe.*

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Do najstarszych miejscowości z terenu gminy należą Trzcinica i Laski. Pierwsza informacja pisana o Trzcinicę pochodzi z dokumentu Bolesława Kędzierzawego z 22.06.1149 roku. Ówczesna osada leżąca przy ujściu rzeki Łazy ze względu na lokalizację posiadała zapewne walory obronne i mogła stanowić siedzibę rycerską. Wzmiankowana pod nazwą *Crescenica* stanowiła dar Pawła Włostowica dla fundowanego najprawdopodobniej w latach 1120–1128 (na pewno przed 1139 r.) klasztoru św. Wincentego we Wrocławiu. Darowiznę tę potwierdził Bolesław Kędzierzawy w roku 1149, później papież Celestyn II w roku 1193 i Innocenty III w roku 1201. Premonstratenci z reguły św. Augustyna klasztoru św. Wincentego we Wrocławiu sprzedali Trzcinicę w roku 1203, aby przed rokiem 1245 przeszła ona w posiadanie biskupa wrocławskiego.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

W 1239 roku Henryk Brodaty pozwala osadzić Trzcinię na prawie niemieckim. W 1277 r. pojawiają się najstarsze wzmianki o miejscowości Laski (pierwotnie Lubechowice, w XIV wieku Lasyszczce), której obecna nazwa utrwaliła się około 1400 roku. W 1360 roku biskup wrocławski Przeclaw nadał Trzcinię kanonikowi poznańskiemu Stefanowi Gromosy, który ufundował pierwszy kościół parafialny. W XIV wieku Trzcinica stała się własnością prywatną i weszła w skład powiatu wieluńskiego. Zarówno Trzcinica jak i Laski w ciągu XIV i XV wieku stały się dobrami rycerskimi rodu Stogniewów. W 1400 roku w dokumentach występuje Stogniew z Trzciny, właściciel Pomian, Smardz, Wodziejnej i Dobroszyna.

W 1452 r. dotychczas wchodzące w skład wspólnych z Trzcinią dóbr Laski przechodzą na własność rodu Doliwów Laskowskich. Natomiast Trzcinią włada biorący nawę od miejscowości ród Trzczańskich trzymający te posiadłość aż do 1812 r.

Dobra skupione wokół wsi Laski w 1552 roku były własnością trzech Laskowskich i obejmowały obszar ziem i lasów od Smardzy z Jelenią Głową po Stogniew (Kuźnicę Słupską) na wschodzie. W XVI wieku nastąpiło zubożenie posiadłości i wyprzedaż niektórych folwarków. W 1620 roku zakon Paulinów z Częstochowy nabywał stopniowo majątek i scalił go około roku 1660. Paulini byli właścicielami Lasek do 1796, kiedy to po rozbiorach Polski cały majątek został skonfiskowany przez władze pruskie, a w 1858 roku przekazany rodzinie von Loesch z Woskovic Dolnych na Śląsku.

W 1812 r. ówczesny właściciel dóbr Trzczańskich Ignacy Trzciański zamienił się na majątek Biskupice na Górnym Śląsku z baronem Knobelsdorf. Przez cały XIX wiek i początek XX w. cały obszar obecnej gminy Trzcinica pozostawał w rękach prywatnych właścicieli pochodzących z terenów Niemiec. Dopiero w 1923 r. Konrad von Loesch sprzedał majątek ziemski i leśny w miejscowości Laski Fundacji „Nauka i praca”, działającej przy Uniwersytecie w Poznaniu, na terenie którego w 1950 roku utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne.

Historia większości pozostałych miejscowości na terenie gminy Trzcinica tj. Aniołka Pierwsza, Aniołka Druga, Ignacówka Pierwsza, Jelenia Głowa, Kuźnica Trzciańska, Piotrówka, Pomiany, Smardze, Wodziejna była ściśle związana z dziejami dwóch największych na terenie dzisiejszej gminy majątków tj. Laski i Trzcinica.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Obszar obejmujący gminę Trzcinica tworzy dla Wielkopolski krajobraz wiejski z dominacją terenów przeznaczonych pod uprawę rolną z nielicznymi obszarami leśnymi skupionymi w północnej części gminy. Charakterystyczne do krajobrazu gminy jest jej położenie wzdłuż doliny Pomianki, która dzieli obszar gminy na część północno-zachodnią, i południowo-wschodnią.

Dominującą rolę w takim typie krajobrazu odgrywają przede wszystkim rozległe pola uprawnych skoncentrowane wokół historycznych założeń ruralistycznych często wzbogaconych zachowanymi założeniami pałacowo lub dworsko-parkowymi oraz zespołami folwarcznymi, a także zespołami sakralnymi z dominującymi w krajobrazie bryłami kościołów i cmentarzami stanowiącymi rozplanowane założenia z istotną rolą zieleni.

Istotnym elementem krajobrazu gminy Trzcinica jest również historycznie ukształtowana infrastruktura komunikacyjna często charakteryzowana zabytkowymi alejami drzew, elementami małej architektury w postaci krzyży przydrożnych, kapliczek lub drzew pomnikowych.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Zgodnie z definicją określoną w art. 3. pkt 1. i 2. *ustawy* zabytkiem nieruchomym jest nieruchomości – jej część lub zespół nieruchomości – będąca dziełem człowieka lub związana z jego działalnością i stanowiąca świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Poniżej dokonano charakterystyki najistotniejszych zabytków nieruchomych usytuowanych na obszarze gminy Trzcinica z podziałem na kategorie obejmujące pierwotną funkcję obiektów.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Obiekty architektury sakralnej.

Wśród niewielu obiektów o funkcji sakralnej zlokalizowanych na terenie gminy Trzcinica wyróżnić należy najstarszy wśród nich drewniany **kościół pw. Wniebowzięcia Matki Bożej w Laskach** [wpisany do rejestru zabytków] wzniesiony w 1627 r. na wzgórzu, którego najwyższa część stanowi obecnie teren cmentarza przykościelnego. Świątynia kilkakrotnie rozbudowywana przez o. paulinów z Częstochowy w XVIII w., jednonawowa, orientowana, wzniesiona na planie wydłużonego prostokąta, z prostokątnym prezbiterium i dwiema kruchtami od zachodu i południa oraz z zakrystią dobudowaną do północnej ściany prezbiterium. Kościół zbudowany z drewnianych bali w technice zrębowej z oszalowanymi ścianami, dach trójspadowy pokryty gontem. W zwieńczeniu dachu od strony zachodniej niewielka czworokątna wieża z pokrytą blachą latarnią zwieńczoną krzyżem. Pozostałe murowane obiekty sakralne zrealizowane zostały w ciągu XIX wieku i reprezentują rozmaite style architektoniczne. Najwcześniejszym wśród nich jest **kościół pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Trzcinity** [wpisany do rejestru zabytków] wzniesiony w stylu klasycystycznym na miejscu wcześniejszej drewnianej świątyni, zbudowany w latach 1804-1806 z fundacji Anieli z Jastrzębskich Trzcinińskiej Stefanowej. Obiekt jednonawowy z węższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie oraz masywem wieżowym od strony wschodniej po bokach prezbiterium i wieży wyodrębnione aneksy pełniące m.in. funkcję zakrystii. Połacie dachowe kryte dachówką ceramiczną natomiast czworokątna wieża wieńczona hełmem krytym blachą miedzianą. Elewacje tynkowane z cechującymi klasycyzm elementami detalu architektonicznego. Podobne w typie (jednoprzestrzenna nawa, czworoboczny masyw wieżowy) choć całkowicie odmienne stylistycznie są pozostałe dwa obiekty sakralne, usytuowane w Laskach i Wodziejnej. Dawny **zбір ewangelicki, ob. rzymskokatolicki kościół filialny pw. Niepokalanego Serca Matki Bożej w Laskach** wzniesiony w 1879 roku staraniem pastora Jerzego Badury oraz patronów Matyldy i Johana von Loesch z elementami charakterystycznymi dla stylu neoromańskiego, natomiast zbudowany w 1894 r. **kościół filialny pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wodziejnej** [wpisany do rejestru zabytków] reprezentuje cechy stylu neogotyckiego.

Obiekty architektury rezydencjonalnej.

Wszystkie zachowane zabytki architektury rezydencjonalnej zlokalizowane na terenie gminy Trzcinica pochodzą z 2. poł. XIX w. i początku XX wieku i reprezentują rozmaite historyzujące formy stylowe charakterystyczne dla architektury wyżej wymienionego okresu. Najokazalszym obiektem tego typu jest stosunkowo młody, neorenesansowy **pałac w Laskach** [wpisany do rejestru zabytków] wzniesiony przez Konrada von Loesch i tworzący wraz z parkiem oraz obiektami towarzyszącymi bardzo rozbudowany zespół budowlany zrealizowany głównie w pierwszej i drugiej dekadzie XX w. Podzieloną na kilka członów bryłę trzykondygnacyjnego pałacu urozmaicają ryzality z charakterystycznymi dekoracyjnymi szczytami, dwie wieże i rozmaicie konstruowane połacie dachu. Pierwotnie wewnątrz pałacu w kondygnacji parteru podzielone było na hol, salonik, biuro z biblioteką, oraz salon i jadalnię z wyjściem na taras. Piwnice służyły za pomieszczenia kuchenne i magazynowe natomiast na piętrze usytuowany był hol główny z wyjściem na balkon od strony zachodniej, 7 pokoi oraz balkon wschodni. Ponadto na drugim piętrze usytuowanych było 8 pomieszczeń mieszkalnych. Równie cenny zabytek stanowi **pałac w Pomianach** [wpisany do rejestru zabytków] wzniesiony w 3. ćw. XIX w. ukazujący rozmach realizacji mieszkalnych usytuowanych w stosunkowo niewielkich miejscowościach. Monumentalny piętrowy gmach rozplanowany na rzucie litery U z dwoma prostopadłymi skrzydłami bocznymi oraz elewacjami urozmaiconymi osiowymi ryzalitami stanowi znakomity przykład stylu neogotyckiego w odmianie angielskiej. Wśród skromniejszych realizacji dworskich usytuowanych w gminie Trzcinica warto wyróżnić zachowane zabytkowe **dwory w Trzcinity** (neobarok) i w **Teklinie** (neoklasycyzm) wzniesione w I. 70. i 80. XIX wieku.

Obiekty architektury użyteczności publicznej.

Z uwagi na wiejski charakter gminy Trzcinica najbardziej powszechnym elementem architektury publicznej na terenie gminy są obiekty dawnych i obecnych szkół w Trzcinity, Wodziejnej, Ignacówce Pierwszej, Smardzach i Kuźnicy Trzcinińskiej oraz w Laskach, w których dodatkowo do obiektów publicznych

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

można zaliczyć dawną ochronkę i lecznicę. Ponadto należy uznać za charakterystyczne i warte zachowania obiekty dawnych dworców kolejowych w Laskach i Trzcinicy wraz z otaczającą infrastrukturą. Wszystkie z wyżej wymienionych obiektów wznoszone były w końcu XIX i na początku XX wieku i prezentują architekturę typową dla obszarów wchodzących w skład ówczesnego Wielkiego Księstwa Poznańskiego.

Obiekty architektury mieszkalnej.

Zasób zabytkowych budynków mieszkalnych gminy Trzcinica tworzą obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Są to w większości budynki murowane z cegły wznoszone w 2. poł. XIX i 1. ćw. XX wieku. W zależności od wielkości i zamieszkałości poszczególnych miejscowości obiekty te charakteryzują niewielkie gabaryty i skromna forma [Smardze, Piotrówka, Nowa Wieś, Wodziczna] lub stosunkowo duże gabaryty i urozmaicona forma (ganki wejściowe, facjatki, itp.) z elementami detalu architektonicznego [Trzcinica, Laski].

Obiekty architektury gospodarczej współtworzące zespoły budowlane w obrębie założeń folwarcznych.

Duża ilość zabytkowych budynków o funkcji gospodarczej – tj. stodoły, obory, stajnie, chlewnie, owczarnie, spichlerze, gorzelnie, kuźnie itp. – na terenie gminy Trzcinica spowodowana jest licznie występującymi założeniami folwarcznymi obecnymi w większości spośród miejscowości zlokalizowanych w granicach gminy. Wszystkie z zachowanych budynków ujęte zostały w gminnej ewidencji zabytków jako obiekty reprezentujące architekturę budynków gospodarczych wznoszonych w XIX i na początku XX wieku.

Zabytki techniki.

Za jedyne zachowane zabytki techniki na terenie gminy Trzcinica można uznać obiekty dawnych młynów wodnych usytuowanych w Trzcinicy, Kuźnicy Trzcinińskiej oraz obiekty dwóch silosów w Laskach. Wszystkie wyżej wymienione budynki powstały około 1910 r.

Historyczne ogrody i parki krajobrazowe.

Wszystkie zachowane na obszarze gminy parki lub ich relikty można nazwać krajobrazowymi tzn. pozbawionymi regularnych układów i geometrycznie kształtowanych elementów szaty roślinnej. Obiekty te są charakterystyczne dla wszystkich założeń XIX-wiecznych mających oddawać naturalnie ukształtowany krajobraz komponowany na potrzeby wznoszonych obiektów reprezentacyjnych.

Za najlepiej zachowane założenia parkowe należy uznać obiekty towarzyszące pałacom w Laskach i Pomianach, a także skromniejsze parki dworskie w Teklinie, Siemionce, Aniolce Drugiej oraz relikty parków w Trzcinicy i Jeleniej Głowie w większości zakładane w 2. poł. XIX w.

Historyczne cmentarze wszystkich wyznań.

Spośród zabytkowych cmentarzy zlokalizowanych na terenie gminy Trzcinica wyróżnić można czynne cmentarze parafialne oraz nieczynne cmentarze ewangelickie wszystkie położone w Trzcinicy i Laskach.

Kaplice, kapliczki, pomniki, grobowce i inne obiekty małej architektury.

Reprezentujące różne typy i formy małej architektury zlokalizowane na terenie gminy Trzcinica ujęte zostały w gminnej ewidencji zabytków. Na szczególną uwagę zasługują tzw. sztuczne ruiny wieży obserwacyjnej stanowiącej element parku krajobrazowego w Pomianach.

5.2.4. Zabytki ruchome

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Do najistotniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego gminy Trzcinica – w odniesieniu do zabytków ruchomych – należy wyposażenie zabytkowych kościołów oraz wszelkie zachowane krzyże przydrożne, figury, a także elementy wyposażenia pałaców i dworów. Szczegółową ewidencję zabytków ruchomych z terenu gminy prowadzi Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu w postaci kart ewidencyjnych. Do najcenniejszych zabytków tego typu należy bez wątpienia zaliczyć zespół obiektów ruchomych stanowiących **wyposażenie kościoła pw. Wniebowzięcia Matki Bożej w Laskach** [wpisane do rejestru zabytków], na które składają się między innymi zabytki późnorenesansowej, barokowej i ludowej rzeźby oraz siedemnastowiecznego malarstwa oraz zasadniczo jednorodne stylistycznie **wyposażenie kościoła pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Trzcinity** [wpisane do rejestru zabytków] pochodzące z początku XIX wieku. Ponadto uwagę zwracają figury świętych (głównie św. Jana Nepomucena) zlokalizowane w Laskach, Trzcinity, Granicach, Ignacówce, Pomianach i Kuźnicy Trzcinińskiej oraz zespoły zabytków ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła filialnego pw. Niepokalanego Serca Matki Bożej w Laskach i kościoła filialnego pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wodzicznej.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt 4 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące i skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo-konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

Po przeprowadzeniu kwerendy zewidencjonowanych zabytków archeologicznych zlokalizowanych na terenie gminy Trzcinica za najistotniejsze elementy dziedzictwa archeologicznego należy uznać poniższe stanowiska na które składają się obiekty o widocznej formie krajobrazowej tj.

Kopiec podworski (tzw. grodzisko stożkowe) w Trzcinity [w rejestrze zabytków].

Stanowisko usytuowane kilkaset metrów w kierunku północno-wschodnim od centrum wsi. Obiekt w formie dobrze zachowanego kopca datowanego na okres nowożytny (XVI-XVII w.) o wysokości około 3,5 m. otoczony fosą o szerokości około 6 metrów. Przeprowadzone badania weryfikacyjne pozwoliły ustalić czas budowy oraz określiły, iż wewnątrz zlokalizowane są relikty drewnianego domu;

oraz obszary o znaczącej wartości naukowej tj.

Cmentarzysko kultury łużyckiej w Laskach

Stanowisko częściowo przebadane metodą wykopaliskową w latach 1925-1929 przez dr Michała Ćwirko-Godyckiego i dr Adama Wrzoska, archeologów z Uniwersytetu Poznańskiego uchodziło w okresie międzywojennym za największe w Wielkopolsce cmentarzysko ciałopalne ludów kultury łużyckiej, grupy górnośląsko-malopolskiej z okresu młodszej epoki brązu (1100-900 r. p. n.e.) i początku epoki żelaza z VII w p.n.e. liczące około 2 tysiące pochówków ciałopalnych (groby popielnicowe i bezpopielnicowe) oraz około

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

9 tysięcy zabytków archeologicznych. Do 1939 r. zebrane przedmioty mieściły się w pomieszczeniach pałacu w Laskach, gdzie utworzono muzeum. Po wybuchu II wojny światowej eksponaty przeniesiono do muzeum archeologicznego w Poznaniu. Stanowiska archeologiczne kultury łużyckiej odkryto również w samej wsi Laski. Obecnie cmentarzysko oznakowano poprzez ustawienie w jego pobliżu glazu narzutowego z tablicą informacyjną.

W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Pozostałe zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego zlokalizowane metodą AZP na terenie gminy Trzcinica prezentuje poniższa tabela:

<u>STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE</u>	<u>ILOŚĆ</u>
GRODZISKA	1
OSADY	74
CMENTARZYSKA	10

(Źródło ww. danych: „Raport o stanie zabytków w gminie Trzcinica” opracowany na potrzeby Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Autorzy opracowania: mgr inż. Dorota Rutkowska, mgr Stanisław Małyszko, mgr Ewa Andrzejewska, mgr inż. Zdzisław Walczak, dr Janusz Tomala.)

W stosunku do danych zaprezentowanych w powyższej tabeli należy zaznaczyć, iż wskazana proporcja liczby stanowisk osadowych w stosunku do 10 cmentarzysk jest bardzo niska i niespotykana w innych obszarach południowej Wielkopolski. Wobec powyższego współczynnik ten wskazuje na konieczność poddania weryfikacji terenowej wszystkich obiektów archeologicznych zlokalizowanych w obrębie gminy Trzcinica.

Ze względu na brak dokumentacji w postaci gminnej ewidencji zabytków archeologicznych stanowiącej rozpoznanie zabytków archeologicznych na terenie gminy Trzcinica, która wykonywana jest przez archeologa z właściwym przygotowaniem merytorycznym na potrzeby opracowywania gminnego programu opieki nad zabytkami, niemożliwym jest wykonanie prawidłowego wyróżnienia i omówienia archeologicznych zespołów osadniczych z terenu gminy Trzcinica.

Pod względem geograficznym i geologicznym obszar gmina Trzcinicy położony jest w obrębie Wysoczyzny Wieruszowskiej będącej rozległą wysoczyzną morenową złożoną z szeregu moren czołowych wytworzonych w wyniku procesów geologicznych towarzyszących zlodowaceniowi środkowopolskiemu. Drobne moreny typu akumulacyjnego poddane były przeobrażeniom poprzez działanie wód płynących tj. obecnych do dnia dzisiejszego szeregu niewielkich cieków wodnych stanowiących dopływ Pomianki będącej dopływem Proсны. Powstała w ten sposób dolina charakteryzuje się nieznaczną różnicą terenów zlokalizowanych w obrębie wyniesień i na terasach zalewowych spowodowanych częściowo wielowiekowymi uprawami rolnymi. Na terenie gminy przeważają lekkie gleby piaszczyste oraz bielcowe o zróżnicowanej kamienistości.

W wyniku prowadzonych w końcu XX wieku kwerend terenowych przeprowadzonych w ramach archeologicznego rozpoznania (AZP) stwierdzono dość znaczne zróżnicowania kulturowe i chronologiczne badanego terenu z dominującymi znaleziskami z okresu nowożytnego na czele z pozostałościami XVII-wiecznego dworu na kopcu w miejscowości Trzcinica. Ponadto zlokalizowano nieliczne znaleziska pochodzące z późnego paleolitu, epoki brązu z przewagą osadnictwa reprezentującego kulturę łużycką (jedno stanowisko związane z kulturą pomorską lub kulturą grobów kłoszowych). Stosunkowo liczniej reprezentowane jest osadnictwo z okresu żelaza przede wszystkim związane z kulturą przeworską, a także osadnictwo średniowieczne występujące w pobliżu istniejących wsi o metryce XIII-wiecznej i XIV-wiecznej. Osadnictwo zlokalizowane na terenie gminy Trzcinica charakteryzuje się prawidłowością polegającą na

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcínica na lata 2015-2018

usytuowaniu osad w głównej mierze na stoku doliny, poza terasą zalewową i denną. Wyraźnemu rozgraniczeniu podlegają osady i punkty osadnicze związane z kulturą łużycką zlokalizowane w większości na wschodnim brzegu Pomianki.

W odniesieniu do możliwości zapewnienia ochrony stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na obszarze gminy Trzcínica na dzień dzisiejszy nie występują plany obejmujące lokalizacje znaczących inwestycji mogących spowodować zniszczenie lub uszkodzenie elementów archeologicznego dziedzictwa kulturowego takich jak: nowe kopalnie kruszyw, wielkopowierzchniowe obiekty przemysłowe, inwestycje sieciowe związane z budową podziemnej infrastruktury przesyłowej, nowe drogi.

Jednocześnie należy dodać, że zarówno w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcínica, jak i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, znajdują się stosowne zapisy mające na celu zapewnienie ochrony zabytkom archeologicznym i określające sposób postępowania w przypadku odnalezienia tego typu obiektów zabytkowych.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Gmina Trzcínica nie posiada istotnych dla dziedzictwa kulturowego gminy zabytków w zbiorach muzealnych i innych.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo niematerialne gminy Trzcínica stanowią przede wszystkim historycznie utrwalone nazwy geograficzne i nazwy miejscowości, lokalne zwyczaje i tradycje przekazywane pokoleniowo głównie w formie ustnej lub w postaci codziennych praktyk.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

5.3.1. Rejestr zabytków

REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH					
Miejscowość	Obiekt	Numer w rejestrze zabytków	Data wpisu	Właściciel	Stan zachowania
Laski	Kościół rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	KL-III885 /10/61	27.12.1961	Parafia rzymskokatolicka	dostateczny
Laski	Zespół pałacowo-parkowy: pałac i park	1662/A	16.12.1974	Osoba prywatna	dostateczny
Pomiany	Zespół pałacowo-parkowy: pałac i park	458/A	11.12.1989	Gmina Trzcínica	dostateczny
Trzcínica	Kościół rzymskokatolicki parafialny pw. św. Stanisława Biskupa	686/A	15.07.1969	Parafia rzymskokatolicka	dobry
Wodziczna	Kościół rzymskokatolicki filialny pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy wraz terenem przykościelnym	257/Wlkp/A	09.11.2005	Parafia rzymskokatolicka	dobry

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

REJESTR ZABYTKÓW RUCHOMYCH

Miejscowość	Obiekt	Numer w rejestrze zabytków	Data wpisu	Właściciel	Stan zachowania
Laski	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	215/B	23.05.1972	Parafia rzymskokatolicka	dobry
Trzcinica	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Biskupa	229/B	24.05.1972	Parafia rzymskokatolicka	dobry

REJESTR ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Miejscowość	Obiekt	Numer w rejestrze zabytków	Data wpisu	Właściciel	Stan zachowania
Trzcinica	Kopiec podworski otoczony fosą wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej	763/A	31.12.1998	Osoby prywatne	dobry

Skala oceny stanu zachowania zabytków:

- * bardzo dobry
- * dobry
- * dostateczny
- * zły
- * bardzo zły

5.3.2. Pomniki historii

Na terenie gminy Trzcinica nie występują zabytki uznane za pomnik historii.

5.3.3. Parki kulturowe

Na terenie gminy Trzcinica nie ustanowiono parku kulturowego.

5.4. Obiekty stanowiące własność gminy

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcينica na lata 2015-2018

Obiekt	Sposób użytkowania	Stan zachowania	Planowane działania przy obiekcie w latach 2015-2018
Zespół pałacowo-parkowy w Pomianach	Obiekt użytkowany z przeznaczeniem na cele mieszkalne	<p>Ogólny stan zachowania zabytkowego pałacu należy uznać za dostateczny. Obiekt od kilkudziesięciu lat użytkowany jako obiekt mieszkalny z przeznaczeniem na lokale socjalne gminy. Obiekt w znaczny sposób zniekształcony 2. połowie XX w. zwłaszcza w odniesieniu do oryginalnych podziałów wnętrza oraz stopnia zachowania elementów wyposażenia. Od 2010 roku prowadzone są systematycznie prace remontowo-konserwatorskie obiektu obejmujące m.in. remont dachu, wymię stolarki okiennej, naprawę elementów architektonicznych elewacji.</p> <p>Docelowo prac konserwatorsko-restauratorskich wymagają elewacje pałacu oraz wnętrza mające na celu poprawę stanu zachowania zabytkowej substancji obiektu oraz przywrócenie oryginalnego charakteru poprzez wyeliminowanie wtórnych przekształceń.</p> <p>W stosunku do parku należy stwierdzić, iż w głównej mierze zachowana została oryginalna substancja roślinna w postaci starodrzewu, elementu flory runa parkowego i elementy małej architektury (sztuczna ruina wieży). Częściowemu zatarciu uległ układ przestrzenny spowodowany brakiem należytej konserwacji elementów roślinnych, niekontrolowany przyrost drzew z samosiewów oraz likwidacja pierwotnego układu komunikacyjnego. Docelowo opracować program rewitalizacji parku oraz na bieżąco prowadzić działania pielęgnacyjne elementów roślinnych i zachowanych form małej architektury.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sukcesywna wymiana stolarki okiennej, • dokończenie remontu wieżyczek, • podjęcie działań mających na celu pozyskanie środków na remont dachu nad główną bryłą budynku.

5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

W latach 2008 - 2010 zostały opracowane karty adresowe zabytków nieruchomości dla obiektów przeznaczonych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków.

Poniższa tabela ukazuje aktualny stan zabytków ujętych w gminnej ewidencji. Wszelka późniejsza aktualizacja gminnej ewidencji zabytków będzie prowadzona w uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH				
Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
1	Aniolka Druga	3	DWÓR, OB. DOM	
2	Aniolka Druga	3	BRAMA I OGRODZENIE PARKU	
3	Aniolka Druga	3	PARK DWORSKI	
4	Aniolka Druga	4	DOM PRACOWNIKÓW FOLWARKU	
5	Aniolka Druga	4	SPICHLERZ	
6	Aniolka Druga	4	KUŹNIA	
7	Aniolka Pierwsza	13	DWÓR, OB. DOM (ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY, OB. ROZPARCELOWANY)	
8	Aniolka Pierwsza	7	DOM ROBOTNIKÓW FOLWARKU	
9	Granice	34	DOM	
10	Ignacówka Pierwsza	9	SZKOŁA, OB. DOM	
11	Ignacówka Pierwsza	9	SZKOLNY BUDYNEK GOSPODARCZY, OB. BUDYNEK GOSPODARCZY	
12	Jelenia Głowa	1	DWÓR, OB. DOM	
13	Jelenia Głowa	1	PARK DWORSKI	
14	Jelenia Głowa	2	DOM MIESZKALNY PRACOWNIKÓW FOLWARKU, STAJNIE I SPICHLERZ, OB. DOM Z CZĘŚCIĄ GOSPODARCZĄ	
15	Jelenia Głowa	3	OBORA DWORSKA Z PASZARNIĄ, OB. OBORA	
16	Kuźnica Trzcieńska	6	DOM	
17	Kuźnica Trzcieńska	8	DOM	
18	Kuźnica Trzcieńska	18, 18A	MŁYN WODNY, OB. DOM	
19	Kuźnica Trzcieńska	31	SZKOŁA, OB. DOM	
20	Laski	Kępińska 6	DOM, OB. POCZTA I SKLEP	
21	Laski	Kępińska 11	DOM	
22	Laski	Kępińska 16	DOM, OB. BIBLIOTEKA	
23	Laski	Kępińska 19	PASTORÓWKA, OB. DOM	
24	Laski	Kościelna	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. WNIĘBOWZIĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARIII PANNY	61/A 27.12.1961
25	Laski	Kościelna	KRZYŻ PRZY KOŚCIELE PARAFIALNY PW. WNIĘBOWZIĘCIA	

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

			NAJŚWIĘTSZEJ MARIII PANNY	
26	Laski	Kościelna	FIGURA ŚW. JANA NEPOMUCENA	
27	Laski	Ks. Stoińskiego 2	ZBÓR EWANGELICKI, OB. KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. NIEPOKALANEGO SERCA MATKI BOSKIEJ	
28	Laski	Ks. Stoińskiego 2	OCHRONKA, OB. PLEBANIA	
29	Laski	Lipowa 34	SZKOŁA	
30	Laski	Lipowa 39	DOM	
31	Laski	Lipowa 52	DWORZEC KOLEJOWY	
32	Laski	Os. Spółdzielcze	SPICHLERZ	
33	Laski	Os. Spółdzielcze	STODOŁA I	
34	Laski	Os. Spółdzielcze	STODOŁA II	
35	Laski	Os. Spółdzielcze	OBORA I	
36	Laski	Os. Spółdzielcze	OBORA II	
37	Laski	Os. Spółdzielcze	OBORA III	
38	Laski	Os. Spółdzielcze	STAJNIE, OB. MAGAZYN	
39	Laski	Os. Spółdzielcze	STOLARNIA I KUŹNIA, OB. WARSZTAT	
40	Laski	Os. Spółdzielcze	SILOS Y I I I I	
41	Laski	Os. Spółdzielcze 2	DOM WOŹNICY I KIEROWCY, OB. DOM	
42	Laski	Os. Spółdzielcze 3	GORZELNIA I SPICHLERZ, OB. MIESZKANIE	
43	Laski	Os. Spółdzielcze 5	DOM PRACOWNIKÓW FOLWARKU, OB. DOM	
44	Laski	Os. Spółdzielcze 6	DOM WETERYNARZA I LECZNICA, OB. DOM	
45	Laski	Os. Spółdzielcze 7	DOM PRACOWNIKÓW FOLWARKU, OB. DOM	
46	Laski	Os. Spółdzielcze 9	DOM STAJENNEGO, OB. DOM	
47	Laski	Os. Spółdzielcze 10	CZWORAK, OB. DOM	
48	Laski	Os. Spółdzielcze 14	RZĄDCÓWKA, OB. DOM	
49.	Laski	Os. Spółdzielcze 28	CZWORAK, OB. DOM	
50	Laski	Szkołna 2	SZKOŁA, OB. DOM	
51	Laski	Zamkowa 30	PAŁAC	1662/A 16.12.1974
52	Laski	Zamkowa 30	PARK PAŁACOWY	1662/A 16.12.1974
53	Nowa Wieś	14	DOM	
54	Nowa Wieś	15	DOM Z CZĘŚCIĄ GOSPODARCZĄ	
55	Piotrówka	21	ZAJAZD OB. DOM	
56	Piotrówka	60	DOM	
57	Pomiany	5	PAŁAC, OB. DOM	458/A 11.12.1989
58	Pomiany	5	OGRODZENIE PARKU Z BRAMĄ I POZOSTAŁOŚCIAMI WIEŻY	
59	Pomiany	5	PARK PAŁACOWY	458/A

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

				11.12.1989
60	Pomiany	19	DOM	
61	Pomiany	25	DOM	
62	Siemionka	1	DWÓR, OB. DOM	
63	Siemionka	1	PARK DWORSKI	
64	Siemionka	1	SPICHLERZ	
65	Siemionka	1	STODOŁA DWORSKA I	
66	Siemionka	1	OBORA DWORSKA	
67	Siemionka	1	STODOŁA DWORSKA II	
68	Siemionka	1	SPICHLERZ I CHLEWIA DWORSKA	
69	Siemionka	2	DWOJAK DWORSKI	
70	Siemionka	5	CZWORAK DWORSKI, OB. DOM	
71	Smardze	2	LEŚNICZÓWKA, OB. BUDYNEK NADLEŚNICTWA SYCÓW	
72	Smardze	61	SZKOŁA, OB. DOM	
73	Teklin		DWÓR, OB. NIEUŻYTKOWANY	
74	Teklin		PARK	
75	Teklin	2	CZWORAK I, OB. DOM	
76	Trzcinica	Jana Pawła II	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. STANISŁAWA BISKUPA	686/A 15.07.1969
77	Trzcinica	Jana Pawła II	OGRODZENIE KOŚCIOŁA	
78	Trzcinica	Jana Pawła II 3	SZKOŁA, OB. DOM	
79	Trzcinica	Jana Pawła II 3	BUDYNEK GOSPODARCZY	
80	Trzcinica	Jana Pawła II 12	DWÓR	
81	Trzcinica	Jana Pawła II 12	PARK DWORSKI	
82	Trzcinica	Jana Pawła II 14	PLEBANIA	
83	Trzcinica	Jana Pawła II 14	BUDYNEK GOSPODARCZY PRZY PLEBANII	
84	Trzcinica	Jana Pawła II 15	DOM	
85	Trzcinica	Jana Pawła II 18	DOM	
86	Trzcinica	Jana Pawła II 23	DOM	
87	Trzcinica	Jana Pawła II 25	DOM	
88	Trzcinica	Jana Pawła II 43	DOM	
89	Trzcinica	Jana Pawła II 46	DOM	
90	Trzcinica	Jana Pawła II 74- 76	DOM	
91	Trzcinica	Kluczborska 1	DOM	
92	Trzcinica	Kluczborska 4	DOM	
93	Trzcinica	ks. Białka 1	DOM	
94	Trzcinica	Lipowa 6	SZKOŁA, OB. DOM	
95	Trzcinica	Młyńska	MAGAZYN DWORSKI, OB. GARAŻ	
96	Trzcinica	Młyńska 1	SPICHLERZ, OB. DOM	
97	Trzcinica	Młyńska 2	MŁYN WODNY, OB. DOM	
98	Trzcinica	Młyńska 5	DWOJAK DWORSKI I BUDYNEK GOSPODARCZY, OB. DOM	
99	Trzcinica	Młyńska 7	CHLEWIA DWORSKA, OB. MAGAZYN, DOM	
100	Trzcinica	Młyńska 8	BUDYNEK ADMINISTRACJI DWORSKIEJ, OB. DOM	
101	Trzcinica	Młyńska 12	DWOJAK DWORSKI	

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

102	Wodziczna		KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. MATKI BOSKIEJ NIEUSTAJĄCEJ POMOCY	257/Wkp/A 09.11.2005
103	Wodziczna	53	DOM	
104	Wodziczna	55	SZKOŁA, OB. DOM	
105	Wodziczna	76	DOM	
106	Wodziczna	19	DOM	
107	Wodziczna	101	SZKOŁA, OB. DOM	
108	Wodziczna	101	BUDYNEK GOSPODARCZY PRZY SZKOLE, OB. GARAŻ	

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Dokonując oceny dotychczasowych działań podejmowanych na rzecz ochrony wartości kulturowych zachowanych w obrębie gminy Trzcinica należy stwierdzić, iż zmiany zaistniałe w okresie ostatnich 60 lat miały zdecydowanie niekorzystny wpływ na obiekty i obszary stanowiące materialne dziedzictwo kulturowe gminy. Znaczącej zmianie uległ charakter wsi, gdzie dominować zaczęły noworealizowane obiekty zazwyczaj niedostosowane do lokalnej tradycji budowlanej pod względem gabarytów i formy, zwiększeniu uległa gęstość zabudowy, coraz częściej zagospodarowywane były nowe tereny bez należytego powiązania z wymaganiami ochrony krajobrazu kulturowego.

Wśród organów decydujących o kształtowaniu przestrzennym w obrębie gminy w dalszym ciągu trudno znaleźć zrozumienia dla poglądu, iż konserwacja zabytków i ochrona krajobrazu kulturowego to sztuka kompromisu między wymogami konserwatorskimi a potrzebami użytkownika, zaś wymogi i działania konserwatorskie często są nieakceptowane lub bagatelizowane.

W stosunkowo najlepszym stanie zachowały się zespoły zabudowy sakralnej; w przypadku gminy Trzcinica najczęściej złożone z kościoła, cmentarza, plebani, czasami kaplicy lub dzwonnicy. Oryginalne rozplanowanie wraz z otoczeniem przetrwało w przypadku obiektów sakralnych w Trzciniczy, Laskach i Wodzicznej. Zdecydowanie największym przekształceniom uległy założenia rezydencjonalne i zespoły folwarczne oraz zespoły zabudowy mieszkalnej w ramach układów ruralistycznych. Stosunkowo najlepiej zachowanym obszarem jest teren założenia pałacowo-parkowo-folwarcznego w Laskach ze zdecydowanie największą ilością zabudowy towarzyszącej siedzibie rodziny von Loesch. O wiele gorszy stan zachowania reprezentują pozostałe założenia pałacowe i dworskie w Trzciniczy (oryginalny teren parku podzielony drogą), Teklinie (zaniedbany dwór oraz park) i Pomianach (zniekształcone relacje pomiędzy pałacem i parkiem a pozostałą zabudową wsi). Przyczyną ww. stanu są zmiany w stanie własnościowym, utrata pierwotnej funkcji, adaptacje obiektów w 2. poł. XX w. oraz będące ich konsekwencją późniejsze przekształcenia, a także ogólne zaniedbanie, długotrwały brak remontów i prac pielęgnacyjnych.

Z całą pewnością pamięci, szacunku i pielęgnacji wymagają istniejące na terenie gminy nieczynne cmentarze wyznania ewangelickiego oraz inne miejsca kultu lub pamięci takie jak krzyże przydrożne, kapliczki lub figury, których wartość czasami bywa obniżana poprzez niewprawne remonty lub naprawy.

W poniższej tabeli przedstawione zostały najistotniejsze szanse i zagrożenia dla obiektów dziedzictwa kulturowego istniejących na terenie gminy Trzcinica.

SZANSE	ZAGROŻENIA
- Atrakcyjne krajobrazowo ukształtowanie geograficzne gminy sprzyjające rozwojowi o charakterze rekreacyjno-turystycznym	- Peryferyjne położenie gminy w stosunku do ośrodków wojewódzkich

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na zadania związane z opieką nad zabytkami i rewaloryzacją zabytkowych obiektów i obszarów - Stosunkowo duża ilość i gęstość występowania obiektów zabytkowych o znaczącej randze artystycznej i historycznej, będącej charakterystycznymi akcentami w zewnętrznym obrazie gminy - Wykorzystywanie obiektów dziedzictwa kulturowego dla wzmocnienia wśród mieszkańców świadomości i tożsamości związanej z tzw. „małą ojczyzną” i jej walorami - Przekazywanie przyszłym pokoleniom przykładu z dbania i jednocześnie rozwijania dziedzictwa kulturowego - Bliskie sąsiedztwo z dużym ośrodkiem regionalnym (Kępno) oraz sąsiedztwo dużych kompleksów leśnych zwłaszcza od strony południowo-zachodniej - Niski stopień uprzemysłowienia powodujący znacząca degradację pierwotnego charakteru krajobrazu kulturowego - Podtrzymywanie pozytywnego wizerunku gminy jako szanującej swoją przeszłość, dorobek artystyczny przeszłych pokoleń oraz ich dziedzictwo. Duma z właściwości dziedzictwa kulturowego gminy - Korzystne pod względem ekologicznym otoczenie - Rozwój turystyki i związane z tym dochody dla gminy oraz możliwość zwiększania miejsc pracy - Dogodne powiązanie komunikacyjne najcenniejszych zespołów zabytkowych z siecią głównych dróg 	<ul style="list-style-type: none"> - Zły stan techniczny części obiektów zabytkowych, przede wszystkim w pozostałościach znacjonalizowanych majątków ziemskich, będący efektem eksploatacyjnego charakteru ich użytkowania lub ich niewłaściwej przebudowy - Brak koniecznych remontów części budynków zabytkowych lub inwestycje związane z ich przekształceniem powodującym utratę cech zabytkowych (rozbudowy, przebudowy, nadbudowy) - Obecność obiektów zabytkowych o znaczącej randze artystycznej i historycznej, wymagająca szczególnego traktowania - Brak zabiegów porządkowych i pielęgnacyjnych na terenach parków dworskich lub cmentarzy - Pozostawienie obiektów zabytkowych w stanie nieużytkowanym, przyspieszającym ich degradację - Nieuregulowany prawnie status własnościowy dawnych majątków dworskich zarządzanych w większości przez ANR - Oddział Terenowy Poznań lub dzierżawionych przez osoby prywatne i spółki, nie zapewniające właściwej opieki ze względu na trudności finansowe - Przerwany naturalny proces adaptacji tradycyjnej formy budownictwa mieszkalnego (zagrodowego) do współczesnych standardów stanowiący naruszenia lokalnej tradycji budowlanej - Zjawisko docieplania elewacji historycznych obiektów z zachowanym detalem architektonicznym (bonie, profilowane gzymsy, opaski okienne, podokienniki itp) - Wymiana oryginalnej stolarki okiennej i drzwiowej na okna i drzwi wykonane z PCV nie pozwalające odtwarzać dawnych elementów detalu. - W odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego na terenie gminy: <ul style="list-style-type: none"> - inwestycje budowlane i wielko- - powierzchniowe (szklarnie); - nielegalna eksploatacja piasnic i żwirowni;
--	--

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

<p>- Wysokie walory zabytkowego założenia rezydencjonalnego w Laskach posiadającego potencjał do stworzenia ośrodka o znaczeniu ponadlokalnym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - głęboka orka w obrębie pól; - działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z - wykrywaczami metali - wykorzystywanie ciężkiego sprzętu w - rolnictwie
---	--

7. Założenia programowe**7.1. Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami**

Problematyka związana z opieką nad zabytkami stanowi dla władz samorządowych gminy Trzcinica istotny obszar działalności ze względu na możliwość podejmowania działań o odmiennym charakterze niż poszczególni indywidualni właściciele zabytków. Z uwagi na prawny obowiązek ochrony wartości społecznie istotnych, szerzenie świadomości społecznej oraz wskazywanie kierunków rozwoju podmiotom prywatnym i działania promocyjne budujące wizerunek i prestiż gminy objęcie zabytków opieką stanowi jeden z ważnych aspektów działalności gminy.

Za priorytetowe dla *gminnego programu* należy uznać cele wynikające z art. 87. *ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami*, tj:

- 1) Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.
- 2) Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.
- 3) Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
- 4) Wyekspozowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego.
- 5) Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
- 6) Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków.
- 7) Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

7.2. Kierunki działań i zadania gminnego programu opieki nad zabytkami

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy 	2015 - 2018	Budżet gminy Środki zewnętrzne 350 000 zł

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

<p>doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy • Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja obiektów zabytkowych (będących własnością gminy) do nowych funkcji (nowe przedszkole w m. Laski) • Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, alei przydrożnych) • Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych zgodnie z zasadami określonymi w uchwale nr XXXVI/210/06 Rady Gminy Trzcinica z dnia 28 kwietnia 2006r. w sprawie określenia zasad przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków • Zabezpieczenie obiektów zabytkowych stanowiących własność gminy przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, itp.) • Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych 	<p>2015 - 2018</p> <p>2016 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p> <p>2016</p>	<p>Działania własne gminy Środki zewnętrzne +budżet gminy</p> <p>Budżet gminy +środki zewnętrzne 500 000 zł</p> <p>Budżet gminy</p> <p>Budżet gminy +środki zewnętrzne ok. 30 000 zł rocznie (wg wniosków)</p> <p>Budżet gminy +środki zewnętrzne</p> <p>Działania własne gminy</p>
<p>Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach podworskich, zabytkowych alejach przydrożnych; wspieranie lokalnych stowarzyszeń w pracach porządkowych na cmentarzach, • Opracowanie projektu rewaloryzacji oraz realizacja (w nawiązaniu do historycznych) nawierzchni ulic i ciągów pieszych w obrębie terenów zabytkowych (Laski, ul. Parkowa; Laski, Osiedle Spółdzielcze) 	<p>2015 - 2018</p> <p>2015</p>	<p>Działania własne gminy</p> <p>Budżet gminy + Środki zewnętrzne ok. 305 000 zł</p>
<p>Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną • Wspieranie utrzymywania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów • Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach 	<p>2015 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p>	<p>Budżet gminy Środki zewnętrzne Działania własne gminy</p> <p>Budżet gminy Środki zewnętrzne Działania własne gminy</p> <p>Budżet gminy Środki zewnętrzne Działania własne gminy</p>

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

	<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci itp. 	2016 - 2018	Budżet gminy Środki zewnętrzne Działania własne gminy
Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy 	2015 - 2018	Budżet gminy Działania własne gminy Środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> Wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, studiów historyczno-urbanistycznych, katalogów typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) 	2015 - 2018	Budżet gminy Działania własne gminy Środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji) 	2015 - 2018	Budżet gminy Działania własne gminy Środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie i profilaktyka w zakresie samowoli budowlanych dotyczących obiektów zabytkowych 	2015 - 2018	Budżet gminy Działania własne gminy Środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona panoram oraz przedpola widokowych wsi o wartościach kulturowych (ochrona krajobrazu rolniczego) 	2015 - 2018	Budżet gminy Działania własne gminy Środki zewnętrzne
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	<ul style="list-style-type: none"> Wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych 	w razie potrzeby	Działania własne gminy
Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez: <ul style="list-style-type: none"> ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy, wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz 	2015 - 2018	Działania własne gminy

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

	formą architektoniczną tworzącej go zabudowy wyznaczenie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk		
Priorytet III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy • Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego • Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego • Wykorzystanie tworzonego systemu informacji przestrzennej dla udostępniania informacji dotyczących obiektów zabytkowych 	2015 2016 - 2018 2016 2016	Działania własne gminy w ramach współpracy z lokalnymi stowarzyszeniami Środki własne Środki własne
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego • Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych • Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy • Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo • Upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie konkursów i wspieranie zajęć 	2016 - 2018 2015 - 2018	Budżet gminy 5 000 zł Budżet gminy + środki zewnętrzne 2 000 zł
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków • Finansowanie wykonania inwentaryzacji architektoniczno-konserwatorskiej zagrożonych obiektów zabytkowych 	2015 - 2018 w razie potrzeb	Działania własne gminy Budżet gminy + środki zewnętrzne
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja opracowanych szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego • Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości 	2015 - 2016	Działania własne gminy oraz w ramach współpracy z lokalnymi stowarzyszeniami +środki zewnętrzne

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

dziedzictwa kulturowego gminy			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.	<ul style="list-style-type: none"> Bieżące podejmowanie przez wszystkich przewidzianych prawem działań w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w celu dostosowania prawa miejscowego do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Wypracowanie metod współpracy samorządu z administracyjnymi organami ochrony zabytków 	2015 - 2018	Działania własne gminy
UZUPEŁNIAJĄCE KIERUNKI ZADANIA			
Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.	<ul style="list-style-type: none"> W przypadku wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy na bieżąco uwzględniać ochronę zabytków nieruchomych tj. obiektów architektonicznych, cmentarzy, parków, kapliczek itp. ujętych w gminnej ewidencji zabytków W przypadku wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy na bieżąco uwzględniać zasady ochrony odnoszące się do wszelkich stref ochrony konserwatorskiej, w tym stref występowania stanowisk archeologicznych. W przypadku wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy na bieżąco uwzględniać zasady ochrony odnoszące się do wszelkich stref ochrony przyrody. W odniesieniu do wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy wprowadzenie zapisu zapewniającego prawidłową 	<p>2015 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p> <p>2015 - 2018</p>	<p>Działania własne gminy</p> <p>Działania własne gminy</p> <p>Działania własne gminy</p> <p>Działania własne gminy</p>

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

	<p>ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz innych obszarów chronionych i obiektów wpisanych do rejestru i ujętych w ewidencji zabytków – o następującej treści:</p> <p>„Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych wymagają uzgodnienia z WUOZ, który określi warunki realizacji inwestycji.”</p> <p>• Wprowadzenie powyższych zadań do poszczególnych polityk sektorowych</p>	2015 - 2018	Działania własne gminy
<p>Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.</p>	<p>• Podjęto lub planuje się podjąć następujące działania mające na celu zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania (zrealizowane bądź będące w trakcie realizacji):</p> <p>sukcesywne prace remontowe pałacu w Pomianach, w miarę możliwości budżetu gminy i pozyskanych funduszy,</p> <p>prace projektowe dot. włączenia i przystosowania obiektu szkolnego w Laskach (będącego w ewidencji zabytków) na potrzeby nowego przedszkola,</p> <p>• Podejmowanie stosownych uchwał w sprawach związanych z przydzielaniem środków na prace remontowe i konserwatorskie</p> <p>• Stała współpraca na poziomie planowanych inwestycji z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych prowadząca w konsekwencji do poprawy ich stanu zachowania i utrzymania w jak najlepszym stanie substancji zabytkowej.</p> <p>• W uzasadnionych przypadkach dążenie do uregulowania stanu prawnego obszarów i obiektów ważnych z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego.</p>	2015 - 2018	Budżet gminy + środki zewnętrzne
		2015 - 2018	Działania własne gminy
		2015 - 2018	Działania własne gminy
		2015 - 2018	Działania własne gminy
<p>Wyeksponowanie poszczególnych zabytków i walorów krajobrazu kulturowego.</p>	<p>• Moderacja, poszerzenie i uatrakcyjnienie odpowiedniego fragmentu strony internetowej poświęconego zabytkom zlokalizowanym na obszarze gminy (wzbogacenie jej szczegółowymi informacjami historycznymi, fotografiami, historycznymi widokami, planami itp.).</p> <p>• Umieszczenie przy najcenniejszych obiektach zabytkowych tablic informacyjnych z opisem ich historii oraz wartości kulturowych i artystycznych.</p> <p>• Zintegrowanie oraz uwzględnianie we wszelkich dokumentach strategicznych ochrony i należytej ekspozycji zabytków i krajobrazu kulturowego i przyrodniczego oraz przyjęcie odpowiednich zasad</p>	2016 - 2018	Działania własne gminy
		2017 - 2018	Środki zewnętrzne + budżet gminy
		2015 - 2018	Działania własne gminy

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

	zagospodarowania przestrzeni.	2015 - 2018	Działania własne gminy
	<ul style="list-style-type: none"> W przypadku inicjowania przez samorząd szeroko zakrojonych prac planistycznych dotyczących rewitalizacji lub rewitalizacji zespołów ruralistycznych na terenie gminy rozstrzygnięcie o ww. działaniach w drodze konkursów na propozycje projektowe uwzględniające historyczne wartości krajobrazu kulturowego. 		
<p>Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Włączenie problematyki z zakresu dóbr kultury i dziedzictwa zlokalizowanego na terenie gminy do systemu informacji turystycznej. 	2017 - 2018	Budżet gminy + środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> Zorganizowanie wśród uczniów Szkół Podstawowych konkursu plastycznego, ew. fotograficznego mającego na celu zobrazowanie zabytków gminy, a wśród uczniów Gimnazjów konkursu wiedzy o zabytkach występujących na terenie gminy. 	2017	Budżet gminy + środki zewnętrzne 2 000 zł
	<ul style="list-style-type: none"> Włączanie w strukturę istniejących na terenie gminy szlaków turystycznych obiektów zabytkowych zlokalizowanych na ich trasie bądź w ich pobliżu. 	2016 - 2018	działania własne oraz we współpracy z lokalnymi organizacjami społecznymi
	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie koncepcji i wytyczenie trasy turystyczno-edukacyjnej pieszej i rowerowej oraz jej aranżacja w oparciu o występujące na terenie gminy zabytki, miejsca historyczne i walory przyrodnicze. 	2015 - 2018	działania własne oraz we współpracy z lokalnymi organizacjami społecznymi + środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> Różnorodne działania mające na celu promocję w regionie tradycji i dziedzictwa kulturowego związanego z tradycjami gminy. 	2015 - 2018	działania własne oraz we współpracy z lokalnymi organizacjami społecznymi + środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> Rozpoznanie i wytyczenie punktów widokowych ukazujących piękno krajobrazu kulturowego i ekspozycję zabytków z terenu gminy, strefy ochrony ekspozycji widokowej 	2015 - 2018	działania własne
	<ul style="list-style-type: none"> Przy nadarzających się okazjach stałe wykorzystywanie mediów (prasy, radia, telewizji i Internetu) do promocji i prezentacji środowiska kulturowego gminy. 	2015 - 2018	działania własne oraz we współpracy z lokalnymi organizacjami społecznymi + środki zewnętrzne
<p>Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wspomaganie wszelkich inicjatyw lokalnych (komitetów, stowarzyszeń) niosących ze sobą wzrost nakładów finansowych na opiekę nad zabytkami. 	2015 - 2018	działania własne oraz we współpracy z lokalnymi organizacjami społecznymi
<p>Określenie warunków współpracy z właścicielami</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wypracowanie systemu współpracy z właścicielami zabytków, sprzyjającego eliminacji sytuacji konfliktowych związanych z użytkowaniem zabytków. 	2015 - 2018	działania własne gminy

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem zabytków.			
Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> Zlecenie w ramach prac interwencyjnych we współpracy z urzędem pracy przy pielęgnacji zabytkowych parków, cmentarzy, miejsc pamięci stanowiących własność samorządową. 	2015 - 2018	działania własne gminy

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym *gminny program* jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym również na mieszkańców gminy w celu wywołania w nich pożądaných zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów. Zakłada się, że w realizacji *gminnego programu* wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, społeczne, koordynacji i kontroli.

1. Instrumenty prawne:

- * programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- * dokumenty wydane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- * uchwały Rady Gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zwolnienia i ulgi dla właścicieli obiektów zabytkowych).

2. Instrumenty finansowe:

- * środki własne zatwierdzone uchwałą Rady Gminy,
- * dotacje,
- * subwencje,
- * dofinansowania.

2. Instrumenty społeczne:

- * uzyskanie poparcia lokalnej społeczności dla *gminnego programu* poprzez sprawną komunikację,
- * edukacja i tworzenie świadomości potrzeby istnienia i ochrony dziedzictwa kulturowego w lokalnej społeczności,
- * współpraca z organizacjami społecznymi

4. Koordynacja i kontrola

- * gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania obiektów, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich,

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

- * utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy w Trzcinicy zespołu koordynującego realizację poszczególnych zadań wynikających z ustaleń programu opieki nad zabytkami.
- * wewnętrzne okresowe sprawozdania z realizacji niniejszego programu.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

- * Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami
- * Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów
- * Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
- * Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- * Poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- * Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych
- * Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

- * Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe itp.)
- * Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy
- * Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych
- * Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników)
- * Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
- * Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego

Wzmiankowana analiza dokonywana będzie każdorazowo przez Wójta Gminy Trzcinica po upływie 2 lat funkcjonowania *gminnego programu* i zakończona zostanie raportem przedkładanym przez Wójta Radzie Gminy. W miarę rozwoju systemu monitorowania przewiduje się weryfikację sposobu tejże oceny.

10. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie, co wiąże się m.in. z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych spoczywa na jego posiadaczu, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych robót jest jej zadaniem własnym.

Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą ubiegać się o ich dofinansowanie ze środków m.in.:

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

I. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) w art. 71-83. Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 112, poz. 940).

Program operacyjny *DZIEDZICTWO KULTUROWE* realizowany jest w ramach corocznie ogłaszanych priorytetów.

Witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl/>

II. Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu

Ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Wielkopolski. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 74 ustawy).

Witryna internetowa: <http://www.wosoz.bip-i.pl/public/>

III. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Departament Kultury

W ramach otwartego konkursu ofert na zadania publiczne Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego – ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl/>

IV. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Witryna internetowa: <http://www.minrol.gov.pl/>

V. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Administracji Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego

Dotacje udzielane na remonty i konserwacje obiektów sakralnych w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (bez wystroju i wyposażenia).

Witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl/>

VI. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Na zadania związane z ochroną i kształtowaniem przyrody.

Witryna internetowa: <http://www.wfosgw.poznan.pl>

Działania o charakterze strategicznym i ponadregionalnym mogą być na finansowanie z Funduszy Unii Europejskiej, m in.

- 1) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), którego działalność koncentruje się na różnych dziedzinach m.in. rozwój turystyki oraz inwestycje w dziedzinie kultury.
- 2) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, który zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO) stanowi jeden z programów operacyjnych przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach programu realizowanych będzie 17 osi priorytetowych m.in. 12 – kultura i dziedzictwo kulturowe.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Trzcinica na lata 2015-2018

Wymienione źródła finansowania są wskazówką dla właścicieli obiektów zabytkowych. Szczegółowe informacje dotyczące rodzaju finansowanych zadań, uprawnionych wnioskodawców, trybu składania wniosków, kryteriów oceny i warunków rozliczenia można znaleźć na stronach internetowych instytucji udzielających pomocy finansowej.